

Odpovědi

na
„Pravidelné anketní otázky“

Richard Jung

Kutnohorské noviny, 8. října 1997 — 29. dubna 1999
Kutnohorský deník, 6. května — 8. července 1999

Prof. JUDr. Richard Jung, Ph.D.,
profesor několika amerických univerzit.

Úvod

Regionální deník *Kutnohorské noviny*, který od 3.5.99 vychází pod názvem *Kutnohorský deník*, pořádal od svého vzniku v říjnu 1997 do ranného podzimu 1999 týdenní anketu na různá místní či celostátní aktuální témata. Tázán byl vždy stejný panel místních respondentů. Formát byl standardní. Po otázce následovaly ve stejném pořadí fotografie odpovídajících, pod nimi jejich jména, zaměstnání a odpověď.

Autory odpovědí, dle visitek, byli:

Prof. dr. Richard Jung, Ph.D., profesor několika amerických universit
(do 8. 7. 1999);

Dr. ThMgr. Karel Bican, biskupský vikář Církve československé husitské;

P. Vladimír Hronek, arciděkan římskokatolické církve;

PhDr. Světlana Kršáková, ředitelka Okresního muzea v Kutné Hoře
(pouze 08.10.97);

Mgr. Gabriela Psotová, ředitelka Městské knihovny v Kutné Hoře
(od 18.10.97);

Ing. Petr Richter, ředitel Vyšší odborné školy, Střední průmyslové školy a
Obchodní akademie v Čáslavi a Integrované střední školy ve Zručí nad Sá-
zavou, předseda Asociace středních průmyslových škol České republiky
(do 25.6.98);

PaedDr. Zdeněk Sejček, ředitel Gymnázia a Střední pedagogické školy
Čáslavi
(od 3.9.98 do 21.5.99);

Stanislav Diviš, malíř a hudebník, někdejší člen výtvarné skupiny Tvrdo-
hlaví a kapelník Krásných nových strojů
(do 15.4.99);

Jitka Jelínková, akademická malířka
(od 17.2.99);

Soňa Dedíková, ředitelka čáslavského městského muzea a aktivistka Na-
dačního fondu na zachování a rozvoj kulturního dědictví města Čáslavě
(od 3.6.99).

Otázky redakce a odpovědi Richarda Jung

Kutnohorské noviny, středa 8. října 1997, strana 13.

Prospěje podle Vás privatizace regionálních tratí cestujícím?

Udržení provozu lokálek v Posázaví je velmi důležité nejen z ekonomického a ekologického hlediska, ale i pro rozvoj dosavadní pracovní a rekreační tradice oblasti. Zkušenosti s privatizací železnic na západě nejsou dobré, a je třeba se z nich poučit. Privatizace regionálních tratí u nás není výrazem transformační snahy, ale manažerské neschopnosti vlády. Prospěch cestujícím bude záviset nejen na šťastném výběru, organizačních schopnostech a občanské zodpovědnosti nových vlastníků, ale hlavně na právní úpravě jejich povinností a ručení.

Kutnohorské noviny, sobota 18. října 1997, strana 13.

Má město usilovat o získání budovy Jezuitské koleje?

Město ani okres si nemohou dovolit převzít, udržovat a využít Jezuitskou kolej.

Období Kutné Hory jako zdroj stříbra pro království, bohaté církve a mocného Jezuitského řádu jsou asi za námi. O budovu koleje se již za starého Rakouska a od těch dob vždy dobře staral stát. Měli bychom usilovat, aby to tak pokračovalo.

Pokud již dlouho trvající jednání města se státem bude dovršeno dohodou, a Ministerstvo kultury kolej převezme, bude to velký úspěch. Doufejme že se městu podaří získat od ministerstva závazek nejen budovu udržovat, ale i v ní provozovat akce, které obohatí kulturní život města a podpoří turistický ruch.

Mimo vlastní budovu byly spravovány armádou též další plochy a budovy, které je v zájmu města si ponechat a využít pro vlastní účely. Příkladem je Sokolská jízdárna, která by měla být navracena (i s prostorem kde bývaly stáje) Sokolské obci, která je připravena jízdárnu využít ve spolupráci s Nadací kuň a dítě.

Kutnohorské noviny, sobota 1. listopadu 1997, strana 13.

Vidíte nějaký optimální model, který by zajistil řádné a fungující autobu-
sové spojení mezi obcemi okresu?

Jedno ze snad tří nejdůležitějších filosofických děl tohoto století, *Logico-filosofické pojednání* Ludwiga Wittgensteina končí slovy: „O čemž nelze mluvit, o tom se má mlčet“. Tím bych chtěl začít.

Jsou otázky na něž zodpovědná odpověď může vyplývat ze všeobecného vzdělání, zkušeností a osobních předností, a jiné na které se velmi pracně hledají potřebné informace, metody jejich zpracování, a posouzení s odlišných podstatných hledisek. Mezi ty druhé patří dnes položená otázka.

V roce 1950 byla mně, jako novému 24letému zaměstnanci Zeměpisného úřadu v Osle, položena otázka: „Jak by měla vypadat masová doprava v našem norském hlavním městě za deset let?“ Dostal jsem k dispozici informační zdroje úřadu hlavního města a kvalifikované spolupracovníky, seznámil jsem se ze základy několika vědních oborů, naučil jsem se dva druhy matematiky o jejíž existenci jsem před tím neměl ponětí, radil jsem se s experty a politiky, a uspořádal anketu o postojích občanů. Po 14 měsících jsem podal správu, o níž jsem se domníval, že byla někde založena, na věc jsem zapomněl a brzo z Norska odešel. Když jsem se po třiceti třech letech poprvé do Osla vrátil, masová doprava fungovala podstatně tak, jak jsem kdysi navrhl.

Od té doby jsem pracoval na různých obdobných úkolech. Tak snad bych na dnešní otázku dokázal odpovědět za několik měsíců. Ale jsem pevně přesvědčen, že můj návrh, na rozdíl od jiných zemí, by zde realizován nebyl. Byl by totiž posuzován dle osobních zájmů, které by mně byly podsouvány, a dohadů zda moje prateta nemá opravnu autobusových karo-
serii.

Kutnohorské noviny, sobota 8. listopadu 1997, strana 13.

Jaký význam přikládáte zřízení vyšších územních samosprávných celků,
prospěje to obyvatelům?

Samospráva funguje v Anglii, Spojených Státech a Kanadě. Decentrali-
zace státní správy byla provedena po rozsáhlých studiích a věcných deba-
tách ve většině západoevropských zemí. Snad rozsahem největší a kvalita-
tivně nejradikálnější reforma byla uskutečněna ve Francii. Je tam několik
universitních středisek a měsíčník, které se touto problematikou stále za-
bývají. Těchto nesmírně bohatých zkušeností bylo možno (i třeba) využít.

Jistota že tato změna je i u nás nevyhnutelná mně v roce 1991 vedla
(společně s tehdejším ředitelem Sociologického ústavu Akademie věd Jiřím
Musilem) k návrhu vytvořit středoevropskou školu samosprávy v Kutné

Hoře. Měli jsme mj. sliby konkrétní a většinou téměř bezplatné či dotované spolupráce z Kanady, USA, Francie, Dánska a Holandska; příslib několika milionů ECU od evropského FARE; náklonnost Melonovy a Sorosovy nadace; a zájem civilně-správního úseku ministerstva vnitra. Městu jsem navrhl aby tehdy neopravený a nevyužitý Sankturinovský dům přispělo na provoz školy. Když tehdejší starosta třikrát zapomněl dostavit se na domluvenou schůzku, oznámil jsem všem zájemcům, že událost se nekoná.

Společnost evropských občanů podřízených společnému právu a rozhodujících demokraticky o věcech veřejných na nejnižší možné úrovni — to je představa, která se postupně uskutečňuje v Evropském Společenství do něhož se snažíme vstoupit. Od trhu na němž soutěží plně suverénní národní státy se přesunujeme na společné soužití bez hranic, zaručené nadnárodním právním a správním řádem i soudnictvím a řízené zeměpisně i věcně rozčleněnou samosprávou — od Bruselu po Malešov a od zahraničí politiky, měny a obrany po kvalitu pitné vody, čistotu ulic, a chov králíků.

Obdobná představa moderní české společnosti (vedle nutkání s ciziny a averse k ústřední byrokracii) byla též jedním podnětů zdejšího mnohaletého dohadování. Ale od této představy je daleko k nynější české šarádě. Zde jde jen o stranický boj o koryta. Sněmovnou schválený ústavní zákon o vytvoření čtrnácti vyšších územních samosprávních celků neřeší, jak by měl, obrovskou většinu problémů spojených s tak velkorysou změnou státní správy. Způsobí jen dlouholetý zmatek, prudký růst byrokracie ještě vzdálenější občanské kontrole, a dosud nevyčíslené ale jistě velké výdaje. Zaslouží si vrácení senátem.

Kutnohorské noviny, sobota 15. listopadu 1997, strana 13.

Setkáváte se ve svém okolí s rasistickými tendencemi, nebo je tento region nenávisným smýšlením nedotčen?

V roce 1990 jsem od všech svých známých a přátel v Kutné Hoře slýchal „Já jsem nikdy nebyl v žádný straně ...“. V roce 1997 od nich slyším dost často „Já nejsem žádnéj rasista, ale ...“.

V Kutné Hoře první a pokud vím poslední protizidovská (nenásilná) demonstrace byla během Hilsnerova procesu, tehdy probíhajícímu u zdejšího soudu. Během německé okupace byl národ dost odolný vůči pravcovému nacionalistickému autoritarianismu, ale hned po osvobození jej jakoby přijal. Čtyřicet let vulgárního marxismu — který byl systematizováním levého autoritářství, s naukami o nepřekonatelých třídních vlastnostech, původu, vědomí, nenávisti a boji; o dějinami „vyvolené“ vedoucí úloze komunistické strany a proletariátu; o soudruzích, nestranících, kulacích a sionistických spiknutích — zanechalo své stopy. To je vidět nejen na stále se udržující lidové moudrosti, že v životě nejdůležitější je vědět „komu do prdele lézt a komu do ní kopat“, ale i ve všeobecně uznávaných a veřejně

prohlašovaných „vědomostech“ o Maďarech, Slovácích, Němcích, o všech ženských (či mužských), cikánech (či Gajdech), Američanech, Rusech a o nové (či staré) generaci.

Hned na začátku druhé světové války „Divoký“ Bill Donovan, ředitel amerického Úřadu strategických služeb (OSS), pozval řadu nejnadanějších mladých amerických psychologů aby mu vypracovali metodu jak vybírat a hodnotit tajné agenty, kteří se umísťovali do cizích zemí. Někteří z těchto psychologů byli pak požádáni vysvětlit tehdy pro Američany nepochopitelný zjev: jak se vysoce kultivovaní Němci a mnozí jiní Evropané mohli stát nacisty nebo fašisty. V roce 1944 vyšly výsledky jejich práce v knize Autoritářská osobnost. Odtud vychází nejen moderní psychologie osobnosti, ale též většina nynějších představ o rasismu.

Autoritářská osobnost je pojata jako v podstatě slabá a nejistá, hledající potvrzení své důstojnosti v příslušenství k nějaké skupině, kterou považuje za přirozeně nadřazenou (geneticky, historicky, či výchovou) nad jinými skupinami či kategoriemi lidí či zvířat. Takoví to lidé se mohou, za určitých podmínek, stát fašisty. Součástí výsledků byl psychometrický test, který se dá shrnout do škály F, tak nazvané protože měří potenciální fašismus v osobnosti.

V roce 1953 Nevitt Sanford, jeden z hlavních autorů této koncepce a škály, mě pozval do svého výzkumného týmu v USA. S mou účastí byla konstruována nová verze škály, nazývaná F4, která se dosud standardně používá. Do této škály byla zabudována nová představa autoritářství která rozšířila tu původní — pravicový extremismus středních tříd — o autoritářství nižších tříd, o levicové autoritářství a o intelektualizované autoritářství elit.

Místo abych popisoval známé jevy autoritarianizmu, mezi něž rasismus patří, zmíním se o jeho opaku. Je to společenská, citová a názorová otevřenost. K ní patří i schopnost posuzovat jednotlivce bez ohledu na stigma, t.j. na viditelné, slyšitelné, nebo jinak rychle poznatelné znaky (stáří, pohlaví, národnost, bydliště) a s nimi spojené naučené stereotypy (Pražák, důchodce, Němčour, kurva), pro které se vždy najde podpora v nějaké osobní nebo předané zkušenosti. Je to odvaha od začátku s otevřenou myslí si učinit vlastní obraz o každém jen podle jeho minulého a současného osobního chování.

Je nepříjemné být terčem předsudků. Když jsem v cizině, a někdo zjistí že jsem Čech, nejsem rád když se okamžitě rozhodne že jsem proto líný, zloděj, lhář, zkorumpovaný, nedochvilný, nesprchuji se denně, jím bučky a piji pivo ke snídani, nedodržuji úmluvy a smlouvy, jsem neplatič, zbabělý, nespolehlivý, závistivý, rasista, ... bývalý komunista.

Kutnohorské noviny, sobota 22. listopadu 1997, strana 13.

Považujete existenci dvou velikostí i nabízenou péči srovnatelných nemocnic na okrese za opodstatněnou?

Narodil jsem se v čáslavské nemocnici a po válce mi zachránili život v nemocnici kutnohorské. Před dvěma lety mně úspěšně operovali dr. Spáčil a jeho skupina v Čáslavi; před rokem se o mně bezvadně starala pí dra. Šmejkalová a její kutnohorské interní oddělení. Na velmi náročné vyšetření a následující složitou operaci srdce jsem přirozeně šel do IKEMu, a na vyšetření páteře do nemocnice Na Homolce, kam mám v úmyslu jít též až bude operace nutná. Díky Bohu že různé věci umějí různí lidé a že pracoviště jsou všeobecně volně dostupná.

Československo mělo jeden z nejvyšších množství nemocničních lůžek na obyvatele, ale rovněž neobvykle vysokou chorobnost a úmrtnost. Je zřejmé, že zdraví a dlouhý věk nezávisí jen málo na rychlé a pohodlné dostupnosti lůžek, více na organizaci a kvalitě zdravotní péče, a nejvíce na pracovních a životních podmínkách, na výživě a na stylu osobní životosprávy.

V USA je rostoucí tendence soustřeďovat složité diagnostické a léčebné zákroky do velkých, vysoce technicky, organizačně a personálně vybavených universitních nemocnic a výzkumných center. Místní nemocnice nebo soukromé kliniky sdružení lékařů slouží jen k předběžnému vyšetření a rutinním zákrokům. Jinak se případy buď ihned řeší ambulantně a předávají do domácí péče s kvalifikovanou pečovatelskou službou, nebo se transportují okamžitě do specializovaných záchranných stanic (na př. spáleniny, infarkty, mrtvice, rozdrčení) či do diagnostických, léčebných a chirurgických center. Doba strávená na nemocničním lůžku a význam místních nemocnic pro diagnosu, déle trvající léčbu, a těžší chirurgické zákroky prudce klesá.

Jsou samozřejmě též jiné národní modely vyspělého zdravotnictví. Ale ty jsou vždy součástí jiných ekonomických, ideologických, technologických a personálních podmínek, při jiné infrastruktuře dopravy a pojišťovacího systému a profesním i soudním dozorem na zdravotní praxi. Bylo by velmi pochybené se snažit u nás tyto modely slepě imitovat. Za našich naprosto chaotických podmínek a v naší třetí cestě zdravotnictvím, po které se naše vláda (tak mohutně řečníci proti všem třetím cestám) potácí, je těžko rozhodovat i místní otázky.

Kdybych byl v pozici kdy bych musel rozhodovat nyní, měl bych sklon udržet nějak obě nemocnice: jednu více redukovanou a zaměřenou na následnou léčebnou péči a na ošetrovatelskou péči, druhou se soustředěným personálním a technickým vybavením. Musel bych však doufat, že poměrně brzo se celkový systém vykristalizuje pod vlivem trhu nebo koncepcí vlády. Ale abych na to sázel, musel bych měl větší důvěru že u nás nebu-

dou fungovat jen intriky a podrazy ale též trh, a nejen byrokracie ale i vláda. Než se toho dožiji budu spoléhat k udržení zdraví a života vedle existujícího zdravotnictví ne na lidové léčitele ale na své geny, na životosprávu a na modlitbu.

Otázka o našich dvou nemocnicích mi byla položena v úterý, kdy jsem hned napsal předešlé řádky. Od středy je situace zdánlivě jiná. Máme několik zásadních rozhodnutí vlády: 1) schválení zdravotně pojistných plánů zdravotních pojišťoven, 2) návrh zákona o zdravotní péči, 3) návrh zákona o veřejném zdravotním pojištění a 4) představu budoucího zákona o veřejném zdravotním plánu. Po prostudování dostupných materiálů se domnívám že jde o návrh radikální systémové změny celého zdravotnictví. Není zde místo než se zmínit o 1) sloučení zákonodárství pro státní a soukromý sektor, 2) rozčlenění na nemocnice ošetrovatelské a akutní (a ty na čtyři typy základní a specialisované péče), 3) předpokládané odlišení akutní péče standardní a nadstandardní s finanční spoluúčastí pacienta na obou, 4) monopol zdravotních pojišťoven na všechny druhy zdravotního pojištění a zákaz jejich jiného podnikání a 5) změny vzdělání a přípravy na výkon povolání ve zdravotnictví (včetně zrušení druhé atestace).

Není pravděpodobné že by tyto úpravy prošly bez podstatných změn parlamentem. Proto nemám proč bych co na svých předvčerejších úvahách prozatím měnil. Celoživotní zkušenost z teorie a praxe komplexních systému mě naučila, že se do nich má zasahovat co nejméně a jen když se naprosto musí, že zásahy mají být zvrátitelné, nečekané důsledky očekávané, sledované a rychle a pečlivě obhospodařované.

Kutnohorské noviny, sobota 29. listopadu 1997, strana 13.

Nabízejí zdejší supermarkety, které podávají zboží za nízké ceny, zdravou konkurenci menším obchodníkům?

Byl jednou jeden okres v jedné části světa kde vládli, k úplné vlastní spokojenosti, Car Plán a Carevna Výroba. Jejich dvůr byl plný šašků, věštitelů (prognostiků) a zbrojnošů. V podzámčí sídlili plánovatelé a v hlubokých lesích, tundrách a pouštích výrobci, kteří prý věřili, že tento svět patří jim. Furt to šlo: jejich svět byl krásně uzavřený, stabilní až na nekonečně stejné malé variace. Za humny bylo teplo, a tuku, piva a stavebního materiálu zde bylo dost (dokonce jednou byly černé kachličky). Byly časté veselice: nadávalo se při chlastu, kradení a stání ve frontách. Byly melouchy a zboží pod pultem. Pak se Car uplánoval a upil k smrti, a opuštěná Carevna zestárla, ztloustla a zlenivěla. Teprve nyní umírá na úbytě.

Ve všeobecném zmatku jeden ze šašků vyhlásil otevřené hranice a jeden věštitel trh. Od té doby se to všechno mele. Šašci místo bratrství opěvují svobodu a místo fórů o Martě vtipkují o Dáše. Věštitelé prokleli Marxe a prorok je teď Hajek. V podzámčí změnila neviditelná ruka trhu kouzelně

plánovatele a dozorce nad výrobou na podnikatele. Ti teď vládou zbrojnějším.

Pro domorodce v luzích a hájích se ovšem mnohé změnilo: místo aby si občas sebou vozili konzervy a stanovali na Pobaltí a u Černého moře, ti šťastní teď táboří na letištích na Kanárech a na Krétě dokud nepřijdou náhradní záchranné lety. Svévolní dodavatelé a pokorní odběratelé zůstali, ale meloucháři se zvou živnostníky a distributoři se považují za překupníky. Někteří pilně zkracovali, ale většinou i na tom hodně vydělali. Vrchností je prodejce, poddaným kupující.

Hrůza hrůzoucí! Za zvonec na okrese zatáhla konkurence, fůj tajfl ještě zahraniční, a pohádce je konec. K ní se z hlubokých lesů a vyprahlých pouští hrnou kupující. Těch korunek prý nemají na zbytek, a tudíž vykupují stejně nezdravé, ale podstatně lacinější tuky a chlást. A dodavatelé i místní překupníci straší, že zahraniční soutěž tímhle trikem ovládne trh, a pak bude vládnout dodavatelům a malé překupníky zlikviduje.

Jak se říkávalo: co dělat? Vždyť prozatím někteří překupníci již kupují u konkurence! Snad nakonec, na začátku nového tisíciletí, nastane Hegelem předvídaná duchovní obroda. Ve spotřebitelích se objeví tržní vědomí a v apokalypse nastolí vládu kupujících. Překupníci, pokud budou chtít nadále bohatnout, budou muset usilovat (jako všude jinde na světě) o přízeň nabídkou parkovišť, dodávek do domácnosti, pro zákazníky výhodných nákupních – ne prodejních – dob, čistotou, zajímavým a pohodlným nákupním prostředím, zdvořilostí, úsměvy a službami, nemluvě o laciném, kvalitním a jen u nich dostupném zboží. Ale i to brzo nebude stačit. Budou se muset pokoušet ovlivnit potřeby spotřebitelů (zase jako všude jinde na světě) svým obchodním umem a reklamou.

Kutnohorské noviny, sobota 6. prosince 1997, strana 17.

Je nynější vládní krize natolik závažná, aby ohrozila demokracii, jakému východisku z ní dáváte přednost?

Vládní krize neohrožuje demokracii, ale staví ji na zkoušku. Ukazuje, jak ještě mělké kořeny mají demokratické postoje a mechanismy.

Pro tuto zemi je nejdůležitější konečně získat dlouhodobou stabilitu. Je zoufale třeba udržet prvky právního státu, které již máme a urychleně jej dále budovat. Je životně důležité se stát co nejdříve členy NATO a Evropského společenství.

V dané situaci bych si přál, aby byla rychle ustavena dočasná vláda, aby prezident přežil a se uzdravil, aby v ústavním termínu a tentokrát důstojně byla provedena volba presidenta, a aby předčasné volby do poslanecké sněmovny byly vyhlášeny a provedeny bez jakýchkoliv ústavních změn.

Kutnohorské noviny, sobota 13. prosince 1997, strana 17.

Především v okresním městě je nízká nabídka studijních oborů, není tento trend v rozporu s dlouhodobou tradicí?

Dovolte, abych svůj názor vyjádřil parafrází slavného hesla jednoho Tondy: „Jen ze staré tradice se žít nedá!“. A zcela jen za sebe bych řekl: „Trendy nemusíme přijímat, ale můžeme tvořit!“.

Kořeny českého školství hnijí ještě v rakouském humusu, kmeny jsou svázané starými byrokratickými strukturami, větve byly již mnohokrát přeroubované, většinou zatrpklé a nedozrálé plody z nich netrzně padají. Globálně se uplatní jen ti, kteří úspěšně školám odolali.

Pokud je vůbec přehledná, situace v místním školství je natolik komplikovaná, že o ni nelze paušálně mluvit. O několika věcech jsem však přesvědčen. Městská správa má ve věcech školství málo pravomocí, koncepcí a motivace. Školská státní správa jich zase má přespříliš. Nesmírně málo ředitelů městských škol využilo možnosti získat právní subjektivitu, převážná část se vyhnula odpovědnosti za personální a rozpočtové vedení vlastní školy. Přes možnost, nabízenou rodičům novou institucí rad škol, informovat se o mnohdy těžkých a komplikovaný problémech škol v nichž mají své děti, a pomoci při jejich řešení, rodiče ve zdrcující většině neprojeví zájem, natož iniciativu. Obvykle pozdě začnou reagovat jen individuálně, když vznikne problém týkající se výlučně vlastního dítěte.

Odborně zkušení učitelé se propouštějí a moderně vychovaní se nepřijímají. Boj o snižující se státní příspěvky se vede byrokraticky a bezohledně. Převládající názory lidí zodpovědných za školství jsou zastaralé a zápeční. Představa výchovy pro moderní světovou společnost, ve které se již chtěj nechtěj ocitáme, zde neexistuje oficiálně ani kulturně.

Řešení přirozeně nespočívá v náhodném a zmateném zavolání po spravedlivém či tradičním rozdělení studijních příležitostí. Otevírá se nová škála možností v brzkém oblastně správním zřízení, při němž se zmenší role okresních školních úřadů a okresů vůbec. Tuto příležitost k prosazování svých názorů a zájmů by měli právě teď využít obětaví rodiče, odvážní učitelé, odpovědní ředitelé i akceschopné obce. Kutná Hora by mohla znovu najít prostředky a sílu ustavit samostatný školský odbor, vedený motivovaným odborníkem s vysokoškolským vzděláním a obsazený rozhodnými pracovníky.

Kutnohorské noviny, sobota 20. prosince 1997, strana 13.

Vrací se dnes Vánocům jejich původní smysl, nebo obecně stále zůstává překryt povrchním materialismem?

S problematikou jsem byl seznámen v útlém věku katechetou (učitelem náboženství) v souvislosti s Velikonocemi a vybičováním veksláků ze synagogy Ježíšem. Poprvé si pamatuji veřejnou diskusi o „smyslu“ Vánoc a jejich „nynější komercializaci“ v roce 1947 v Londýně. Myslel jsem si tehdy že je výrazem pokrytectví Angličanům vlastním. Ale mýlil jsem se, hlavně co se týká Angličanů.

Advent je totiž v mediích celého „křesťanského světa“ určitá obdoba okurkové sezóny, kdy místo vládních krizí stránky novin a časopisů a čas rozhlasu a televize se naplňují recepty na cukroví, kapry nebo krocany, návody na ozdoby a jak se vyhnout stresu, rodinnému násilí, pálení žáhy a tloustnutí. Jako opakované koledy, psalo se na toto téma ročně ve Finsku a na Havaji, v Německu a ve Venezuele. A nyní je mi otázka položena zde, s informací o zdražení kaprů. Měl bych mít radost, že už jsme nesporně částí západní civilizace. Přesto mám Vánoce rád. Nejméně komercializované jsem je zažil v roce 1944 v nacistickém vězení; nejvíce komercializované asi před 15 lety v kostele Svatého hrobu v Jerusalemě a v kapli Narození v Betlému.

Bohudík jsem si vědom toho, že „pravý“ smysl Vánoc se hledá jen velmi těžce. V historické vzpomínce si židé po tisíciletí dávají v tuto dobu dárky a navzájem si odpouštějí provinění. My jsme asi oboje spojili v odpustky, s ovocem na stromcích pro ptáky, s narozením Spasitele a s oslavou dětství. Orgie slunovratu jsme přenesli na Silvestra, a každý snad ví, že svařené víno, hodně světla a šílené nakupování překoná dočasně zimní depresi. Indiáni na severozápadě Ameriky, kteří většinu roku hladověli, měli také své oslavy hojnosti, potlachy, při kterých se nejen veřejně a okázale přezírali, ale i vyhazovali přemnohé zbytky zvěři, nebo je prostě zakopali. Pamatuji si, že se podobné dělo již v té legendární první republice.

Je třeba se tomuto kulturnímu zmatku (křesťanskému kapitalismu) přizpůsobit. Poučen východem i západem, popleten selskou tradicí i tržní racionalitou, našel jsem pro svou rodinu již před mnoha lety jednoduché řešení. Ať jsme byli kdekoliv, na Štědrý večer byl stromeček, Betlém, svíčky za mrtvé, prskavky, koledy a kapr (nebo jiná ryba) a Půlnoční. Dárky jsem nakupovali neokázale, ale lacino až při povánočních výprodejích, a pod stromečkem byly ráno na Nový rok. Tak koza jak rodina s kocovinou též prvního ledna zůstávala celá.

O vnitřním smyslu Vánoc nemohu mluvit, ale jen vybídnout: (1) se zakladatelem anglických Quakerů Johnem Foxem, který řekl svým ovečkám když mu citovaly různá přikázání: „Řiď se tím světýlkem, které máš v sobě!“, (2) s někdy mi ještě více citově spřízněným princem Orlofským ve

Straussově Netopýru, který vytváří radostnou náladu pro své hosty pozváním: „každý dle svého vkusu a záliby — *Chacun à son goût!*“ ; (3) a výrazem delší dobu (dávno před Bělehrádkem) jinde módním: „Cokoliv Vás motivuje — *Whatever turns you on!*“ . (Je to v podstatě staré vyjádření tolerance — *laissez faire*, jenom v argotu hippies, květinové a následujících generací.)

Kutnohorské noviny, sobota 10. ledna 1998, strana 13.

Jak se podle Vašeho názoru projevilo více než roční působení senátora Karla Flosse na zdejším okrese?

Kdybych nevěděl kde jsem, řekl bych, že za tu dobu nepřinesl nám pan senátor žádné vepřové. Někteří lidé by asi poznali, že si myslím, že jsem v Americe. Tam se totiž (dva) senátoři volí za každý obvod (stát či teritorium) mimo jiné, aby hájili jeho zájmy. Své hlasy pro zákony celonárodního zájmu či v zájmu jiných států unie často „prodávají“. Podmiňují svou podporu zákona přiřazením věcně nesouvisejících paragrafů, které přinášejí výhody jejich vlastním státům. Tak na př. k zákonu o federálním zdravotnictví může být připojen odstaveček o subvenci pěstování ananasů na Havaji. Tomu se trochu hanlivě, ale běžně, říká „pork“ čili vepřové.

Britská horní komora naproti tomu není volená. Zasedají v ní dědiční Lordi a poslední dobou též Lordi navrhnutí vládou a dosazení královnou. Jsou to převážně vážené osobnosti hospodářského, politického, správního, universitního či kulturního světa — odborníci s velkými zkušenostmi. Mezi nimi jsou též Právní Lordi, kteří společně vykonávají funkce nejvyššího odvolacího a ústavního soudu. Hlavní poslání britského „senátu“ je ochrana proti úzce regionálním a stranickým zájmům, které se mohou prosadit ve volené sněmovně.

Co se tedy dá od českého senátora očekávat? Český senát byl zplozen jako hybrid s britským účelem, ale s americkým způsobem výběru. Je tam vbudován těžko překonatelný protiklad. Senátor je volen v obvodu, ale má to být osoba hodná nadregionální důvěry, zkušený samostatný člověk a nestranný odborník. Má být korekturou proti stranám, ale strana jej nominuje, a organizuje a financuje jeho kampaň. V našich podmínkách skutečně nezávislý občan může těžko zvítězit proti stranickým kandidátům. I představa, že by senátor měl zájem o oblast ve které (ne za kterou) byl zvolen, je často nemístná. Naše stranická ústředí totiž parašutují (tj. delegují) své nezvolené velikány z jiných míst jako senátní kandidáty do volebních oblastí, ve kterých počítají se stranickou podporou voličů.

Senátor se zavazuje již ve svém slibu sloužit všem občanům ČR (bez preferencí politické strany nebo regionu) a z titulu své funkce pracuje na úkolech spadající do zákonodárné činnosti (Senát jako legislativní filtr špatných rozhodnutí Sněmovny, ale i jako samostatný iniciátor zákonů) a

do oblasti zahraničněpolitické a bezpečnostní, kde má v celé řadě rozhodnutí absolutní veto k rozhodnutím Sněmovny.

Činnost a kompetence Senátu jsou upraveny Ústavou a rozvedeny zákonem o jednacím řádu. Protože však jednací řád Senátu dosud nebyl přijat, platí podle čl. 106 odst. 1 a 4 Ústavy pro něho jednací řád Sněmovny (díky jeho přizpůsobení ústavnímu postavení Senátu je to jakýsi prozatímní jednací řád). Podle něho je senátor oprávněn požadovat od členů vlády a vedoucích správních úřadů informace a vysvětlení potřebné pro výkon své funkce. Již toto oprávnění, na které jsou povinni dotazovaní úředníci odpovédět, dává senátorovi obrovské možnosti, jak může svému vlastnímu regionu pomoci. Může se u jednotlivých resortních ministerstev „dotazovat“ na problémy dopravní obslužnosti, znečišťování životního prostředí, redukce sítě středních škol a zdravotnických zařízení, přerozdělování příspěvků na kulturu a finančních toků vůbec apod.

Ačkoliv senátoři nemohou interpelovat vládu, mají stejně jako poslanci tzv. citační právo, tj. právo požadovat, aby se členové vlády, jejich náměstci nebo vedoucí ústředních správních úřadů zúčastnili jednání výboru nebo pléna např. o výše uvedených věcech.

Senát sice nemůže zřizovat vyšetřovací komise, ale může zřizovat ze svých členů a dalších osob stále nebo dočasné komise. Taková komise by mohla vzniknout i u nějaké věci regionálního rozměru s celostátním významem. Je-li Kutná Hora městem s vyhlášenou památkovou rezervací, pak je velice dobře možné usilovat — třeba i ve společném projektu např. se senátory Českého Krumlova či Telče — ve spolupráci s ministerstvem kultury a ministerstvem pro místní rozvoj o získávání financí pro rekonstrukci historických objektů a zajištění odborného dohledu nad těmito rekonstrukcemi s cílem podpory turistického ruchu.

Senátor má dán vysoký formální status (hned za prezidentem) a úřední přístup k lidem a informacím, a může mít i značný neformální vliv a významné styky. V náplni práce senátora v jeho regionu může být mnoho dalších neformálních činností, jako je úloha „ombudsmana“. Senátor může zaštitovat kulturní a společenské akce. Může pomoci okresu tím, že informuje veřejné kulturní a ekonomické činitele a prostřednictvím lokálních medií, kanceláří a schůzek též místní veřejnost a že zprostředkuje styky. Záleží tedy jen na jeho vynalézavosti a obětavosti, jakých úkolů se dobrovolně ujme.

Z místního hlediska nejvýhodnější by bylo volit senátora ne jako poslance z místa za politickou stranu, ale jako vyslance celého volebního kraje v mocenském středisku republiky. Český senátor sice na rozdíl od amerického nemůže vozit domu vepřové, ale může šířit informace na základě nichž (a uspořádat příležitosti při nichž) jak vepřové tak zelí tak pivo tak i muziku mohou zajistit ve spolupráci jiní.

Kutnohorské noviny, sobota 17. ledna 1998, strana 13.

Třídíte domácí odpad, abyste vyhověli novému zákonu i obecním vyhláškám, které vám tuto povinnost ukládají?

Někteří pejsci se pokoušejí své odpady hned zahrabat, jiní očurávají a očuchávají co můžou, a dokonce se odpady jiných parfémují. Snad záleží trochu na tom, jak jsme je vychovali. Moji v tomto směru jsou spíše společenšší. I Freud rozlišoval mezi lidmi, kteří své odpady pečlivě třídí, balí, skrývají a ukládají, těmi kteří si v nich velebí a neradí se jich vzdávají, a těmi kteří se jich radostně zbavují a jimi obšťastňují své nejbližší a bližní — nyní na př. domácím pálením igelitu a pneumatik, odhozenými špačky od cigaret, nebo černými skládkami. Od pravěku se spalovaly či zakopávaly odpady (včetně mrtvol i odstřižených nehtů a vlasů) s odůvodněním, že by se jich mohli zmocnit či je dokonce pozřít nepřátelé, a dostat tím nad původcem (nad jeho podstatou, duší) magickou moc. Ze špinavého prádla a z odpadů domácnosti je jak známo možno odvodit dost přesný biologický, psychologický, sociologický, ekonomický, kulturní a politický profil jejich členů.

Odpady jsou věci hluboce osobní, dokonce intimní. Každý by si přece dále chtěl zacházet se svými odpady jak uzná sám za vhodné. Když přijde požadavek na náhlou a všeobecnou změnu chování v nakládání s nimi, není divu že se objeví odpor, téměř vzpoura, ve jménu též nově a povrchně osvojených hodnot: lidských práv, tržního hospodářství, konfliktu zájmů obcí a jejich zástupců.

Přečetl jsem si pozorně všech 18 stránek zákona č. 125/97 Sb. „O odpadech“, 8 stránek vyhlášky Města Kutné Hory č. 1/98, která je vyvěšena (*urbi et orbi*) na radnici ve Vlašském dvoře, a informační letáky „jak s odpady ...“ a „... k platbě za odpady ...“, které co nejdříve budou doručeny domácnostem v Kutné Hoře. Seznámil jsem se též s důvody zastupitelství a úředníků v Čáslavi a Kutné Hoře proč volili konkrétní postupy v oblastech, kde měli volbu. Nabyl jsem dojmu, že postup měst je zákonný, přibližuje se normám i praxi občanů Evropského společenství, je v zájmu našich občanů a jejich životního prostředí, je záměrně realistický, ohleduplný, a co nejlacinější.

Hlavní problém není jak vyřešit technicky, ekonomicky, organizačně, legislativně a administrativně sběr a skládku komunálního odpadu. Je v tom, jak zvládnout další bolestný krok od barbarství k civilizaci. Musíme nyní překonat dvojí kulturní dědictví. To první je dědictví posledních 45 let, kdy komunismus paradoxně vedl k úplnému opovrhování zájmy veřejnými a naprostému soustředění na zájmy úzce osobní a sobecké. To druhé je dědictví českého moralizování, rakouského absolutismu, německého protektorátství, a sovětského gubernantství. Stále chceme měnit svět tím že kážeme, nařizujeme, zakazujeme (ale jen občas donucujeme a trestáme — přece si neuděláme nepřátele). Je přece možno vysvětlit problém a dů-

vody určitých postupů, požádat o spolupráci, a nabídnout konkrétní možnosti řešení. Přece o odpadu už psal Neruda v Malostranských povídkách: Kam s tím?

Nedostatek jasných informací při důležitých kulturních změnách budí odpor, který dále zvyšuje možnost zmatku a nedorozumění. Ne vše je ale chybou obecní správy. K tomu jen krátce: Prováděcí nařízení k zákonu o odpadech došlo na kutnohorský Odbor životního prostředí teprve tuto středu, po tom co byl v očekávání na to odkládaný leták konečně vytištěn. Dle zákona č. 229/96 Sb. „O zadávání veřejných zakázek“ Čáslav a Kutná Hora konkursy vypisovat nemusí, ježto obě obce zřídily právnické osoby za účelem plnění zakázky nakládání s komunálním odpadem. Nicméně správní řízení o žádostech soukromých firem o podnikání s odpadem ještě probíhají.

Ještě netřídím (ani nemusím a nemohu).

Kutnohorské noviny, sobota 24. ledna 1998, strana 13.

Jaké vyhlídky na úspěch v blížících se předčasných volbách přisuzujete novým stranám, které právě nyní vznikají?

To bych také rád věděl. Musím se přiznat k pokušení, odkázat redakci na průzkumy veřejného mínění a na jejich profesionální interprety, na názory redaktorů pražského tisku a na vlastní odhady zakladatelů těchto stran. Bylo to pokušení jaké se prožívá nejen na poušti, ale též na českém venkově.

Shodou okolností jsem se však včera večer v Praze sešel s několika ze shora zmíněných lidí, a místo abych se od nich něco zajímavého dověděl, oni se k mému překvapení ptali na můj názor. Že prý jsem byl dlouho v cizině, a teď už zase dlouho tady, že to prý sleduji, ale stojím mimo. Dosud nikdy jsem si, na rozdíl od našich gigantů, nehrál na prognostika. Ale teď, pro srandu králíkům, budiž.

Výsledky voleb závisí na tolika proměnných, kterým se nyní musí připisovat více nejistota než pravděpodobnost. Pravděpodobnosti bych připisoval jen podmíněně na jiných, na příklad: Pokud volby budou v červnu, pak ... ; pravděpodobnost voleb v červnu je 70% pokud se dnes president a všechny politické strany dohodou na ... . Pokud někdo z vedení ODS bude trestně obviněn do začátku dubna, pak ... ; pravděpodobnost, že bude vzneseno obvinění je tolik a tolik % pokud do měsíce přijde odpověď vyšetřovatelům ze Švýcarska — přirozeně záleží na tom zda bude kladná, nijaká, či záporná. Pokud Klaus ... . Pokud Zieleniec vstoupí do Unie svobody ... . A tak bychom si mohli začít stavět předpovědní model. Jestli někdo má zájem a čas, nechť si s tím pohraje. Tak těžké to zas není.

Vážně je nutno se zajímat o volební šance jen jedné z nových stran. A to prozatím stále záleží na faktorech mimo ni. Hlavní je jaký bude vývoj a

dopad asijské finanční a hospodářské krize jak přímo na nás, tak na rozhodování Evropské unie o nás. Pak je to vývoj osobnosti pana Klause a nejbližší události v ODS. Též vývoj v KDU-ČSL má velký význam: zvítězí jednotně (mezi členy, mezi jejími přirozenými voliči) naděje či strach z koalice s ČSSD? Rozpadne se ODA dál, nebo půjde jednotně do koalice s US? Vzroste či spadne prezidentova popularita po jeho znovuzvolení? Byl výsledkem zastrašen či spíše podrážděn? Kdy, kdo, jak a kde zase zapískne?

Unii svobody musíme brát vážně z různých důvodů: téměř všechny vedoucí osobnosti z ODS kromě Klause (téměř všichni bývalí ministři, polovička poslanců, mnozí starostové) jsou v ní. V jejím vedení je, na české poměry, velmi málo bývalých vedoucích komunistů. Jak prezident, tak nyní nejvyšší ministerský předseda, tak ostatní demokratické strany jsou nakloněny s ní spolupracovat jako s hlavním představitelem pravice.

Dovedu si představit okolnosti, kdy by v příštích volbách tato strana získala nejen 10% hlasů, jak její představitelé skromně očekávají, ale až 25%. To by ale museli ji nahrát nejen již částečně zmíněné vnější okolnosti, ale i ona by se musela trochu jinak vyjádřit k voličům kteří prozatím nechtějí volit, jsou nerozhodní nebo jen rezervovaně a podmíněně rozhodnutí.

Správná slova v jejich dosavadních programových prohlášeních jsou asi všechna. Ale důraz by se mohl posunout. Místo unie by se mohlo více říkat strana, místo svobody mluvit spíše o právu a spravedlnosti, místo pravice se spíše hlásit ke středu, místo finančních skandálů více upozorňovat na neplnění volebních slibů, místo otevřenosti slibovat konečně odpovědnost, místo úzkého cíle zmírnění inflace navrhnout i širší program znovudosažení politické a sociální stability, místo samotného dokončení ekonomické transformace prohlásit za cíl zvýšení modernizace a produktivity našeho hospodářství, vedle slibu dokončení restitucí předložit též představu o budoucnosti našeho zemědělství a venkova, kromě ekologie projevit též výrazný zájem o živnostníky a drobné podnikatele, místo obvyklé kritiky státní byrokracie vypracovat konkrétní program občanské samosprávy, místo jen „snahy“ o vstup do NATO a Evropské unie mít jasný a veřejný plán skutečných příprav na úspěšný vstup a obhajobu českých zájmů v nich.

Co se stane, to se dovíme až potom, a určitě jenom z části proč. Minulost se dá měnit jen jejím výkladem. Budoucnost se ale dá měnit nejen činy, ale i očekáváním — a předpověďmi, které mění očekávání a činy.

Kutnohorské noviny, sobota 31. ledna 1998, strana 13.

Stále více opuštěných psů a koček pobíhá ulicemi, měli by se jejich majitelé zodpovídat před zákonem?

Proč na tuto otázku mám odpovídat já? Nevěděl jsem, že je to známo, ale v době kdy ani soukromí anglické královské rodiny ani amerického

presidenta není respektováno, položím raději karty na stůl. Ke konci třicátých let (ne svých, ale století) jsem byl zamilován do krásné dcery zdejšího rasa na Karlově (pokud ještě žije, zde ji pozdravuji). Takže jsem zřejmě nejen pamětník, ale i odborník.

Dle Zjevení sv. Jana Theologa, 16,17, Bůh povolal na konci světa základní odpůrce „I shromáždil je na místo, které slove židovsky Armageddon“. Kdo tam bude bojovat, v tom se proroci liší. Oblíbená verze je, že se v poslední bitvě utkají Synové Světla se Syny Temnoty. Ježto jsem již minulý týden byl redakcí povýšen na prognostika, a ježto jsem louku Armageddon (mezi Tel Avivem a Golanskými výšinami) osobně viděl, odvážím si též předpověď. Ježto tato louka v údolí je překvapivě malá, asi tak jako moje pole v Kutné Hoře mezi Sklenářovým dolíkem a Kuklíkem, dovedu si nejlépe představit jak se tam v konečné potyčce dějin utká vychrtlý pes a obězní poštačka. Mohlo by se namítnout, že se tam utkají Děti Svobody s Děťmi Pořádku — jejichž nepřátelství je totiž též „absolutní, věčné a nekonečné (Klaus)“ — ale těch je na konci tohoto století již tolik, že by se tam nevešli.

Kam se v této bitvě mám přiklonit já? Jeden pro mně z nejradostnějších pohledů je, když zahlédnu jak se někde na rohu volně sejdou psi kamarádi, a společně běží na procházku po svém okolí. Naopak mi je smutno, když potkám někoho kdo se psů bojí, poněvadž byl obětí nebo svědkem pokousání. Po pěti letech pobytu ve Finsku a Norsku jsem přijel do Rakouska. Bylo to v Salzkammergut, v roce 1953. Denacifikace tam ještě moc nepokročila. Když jsem chtěl ze zvyku pohladit prvního psa, kterého jsem tam potkal, zavrčel na mně. Uvědomil jsem si, že veřejné chování psů je zrcadlem lidské společnosti.

Před několika desíti tisíci let se psi a lidé sdružili, aby si vzájemně opatrovali stravu, bezpečnost, a společnost. Od té doby, jako v každé symbiose, platí nepsané zákony. Štěňata je lze většinou lehce naučit. Někdy je nutné pravidla vypsát, protože pro některé z nás lidí jen „co je psáno to je dáno“ a to ještě jen pokud věříme, že je to vynutitelné.

Zde, jako v lidském procesním řádu, mi pomáhá Benthamova teorie fikcí. Fikcí je, na příklad, že před zákonem i soudem stojí člověk racionální, znalý svých práv a povinností v každé situaci, a schopný tyto práva uplatňovat a povinnosti plnit. Ježto tací lidé fakticky nejsou, k soudu přistoupí „osoba“ dvojí: ten kdo cítil úmysl a konal, a jeho dvojče které je práva znalé a bez citu racionální., tj. jeho právní zástupce.

Pokud by se psi neměli odstřelovat na potkání jako cizí, nechtění a škodliví vetřelci do lidské společnosti (a aby se člověk nestal psovi vlkem), musí za jejich zdomácnění, socializaci a veřejné chování odpovídat ti lidé, kteří je do lidské společnosti uvedli. Ti jsou, nebo by měli být, před (našimi nedokonalými) zákony nejen jejich ochránci, ale též ručители jejich chování a jejich poručníky.

Před jejich poručníky, jako svěřené děti, je též třeba zvířata chránit. Zlom v západním pojetí vlastnického práva nastal více než před tisíci lety, kdy v Římě bylo omezeno absolutní panství nad statky. Vlastníci nesměli již obilnice pálit (což předtím dělali aby kontrovali ceny obilí) a otec nesměl svévolně manželky, děti a otroky zabíjet či mrzačit. Nyní povolna se začíná toto omezení vztahovat na jak divoká, lovitelná i domácí zvířata.

Myslím že je vhodnější než o právech zvířete, mluvit o zodpovědnostech jeho poručníka. Mezi ně by měla patřit znalost jeho přirozenosti (potřeb a schopností jež mu daly sudičky do vínku), i jeho umělosti (náklonnosti, návyků a invalidity, jež jsou často nezměnitelnými výsledky jeho dosavadního osudu), jejich respektování a ochrana.

O těchto věcech by se ale lépe vyjádřili jiní příznivci zvířat na okrese, v Kutné Hoře na př. soukromá dobrodinka psů paní Platonová nebo léta angažovaná akademická malířka Nováčková.

O kočkách jsem nemluvil. Jako mnohý jiný, trochu zkušený a diskrétní muž, považuji názory na kočky (i ty opuštěné, jichž stále více pobíhá po ulici) za zcela soukromou záležitost.

Kutnohorské noviny, sobota 7. února 1998, strana 10.

Navrhli byste někoho na Cenu města Kutné Hory, která má být udělena za rok 1997, jak byste svou volbu zdůvodnili?

Z dávné minulosti k nám přichází důležité poselství ve fragmentu připisovanému Heraklitovi (někdy mezi r. 500 a 460 před našim letopočtem). Tajemný výraz „*logos on ekumenos*“ se vykládá různě: řeč - myšlení - rozum je věc obecná - obecní - společná - společenská. Možná už tehdy, ale rozhodně od Freuda však víme, že řeč, myšlení i rozum jsou podmíněny našimi prožitky, tj. naší pamětí a našimi vzpomínkami (včetně našich neuroz, tj. kostlivců zážitků, kterými jsme byli kdysi hluboce zraněni či uvedeni v extasi). Kdybych já nyní do tohoto zlomku chtěl vložit své řecké poselství, bylo by: nejen paměť ‚*mneme*‘, ale hlavně vzpomínky ‚*anamnesis*‘ (Aristoteles) jsou obecné či společenské a tak podstatně ovlivňují a ‚glajchšaltují‘ naše citění, myšlení, konání a tudíž naši budoucnost.

Výzva této ankety je abych se podílel na tvoření oficiální paměti naší obce. Mé vzpomínky však nejsou jen místně obecné, a proto také někdy uvažuji trochu jinak. My všichni máme více méně podrobné teoretické představy o událostech, které jsme přímo neprožili a o lidech, se kterými jsme se osobně (podstatně) nesetkali. Staří Řekové považovali sice výraz „*theoria*“ za přesvědčivou argumentaci, ale tehdy znamenal ne abstraktní úvahu, ale tvrzení: „Já jsem tam tehdy byl!“

Na rozdíl od většiny možných čtenářů těchto řádků jsem zažil první republiku, obě mobilizace, Mnichov, německou okupaci, Malou pevnost, osvobození, opojení východem, poválečnou šarádu demokracie, únor, smrt

Masaryka, a sokolský slet v roce 48. Pak se naše anamnesa rozchází. Ty Vaše vzpomínky z let 48-98 Vám nemusím připomínat. Naše poněkud společně opět začínají od roku 1990.

Od té doby zde pozoruji trvalou psychickou a sociální krizi. Když podobný problém prožili Západní Němci po roce 1945 pod dozorem okupačních, hlavně amerických, úřadů, říkali tomu denacifikace a ‚*Vergangenheitsbewältigung*‘, zvládnutí minulosti jak osobní, tak rodinné a v okruhu známých, tak celospolečenské a generační. Myslím, že to svou typickou měšťanskou vzdělaností, důsledností a organizovaností veskrz naskrz zvládli poměrně dobře. Opakovaným přiznáváním minulosti a postupně měnícím se chováním se pozvolna podařilo vytvářet důvěru k sobě a jiným, která přispěla k rozvoji nejen Západního Německa, ale i celého Atlantického společenství.

V souladu s histi ceny posmrtně. Tak v abecedním pořádku, navrhl bych: orickými předlohami (Chelčickým, Švejkem a Čehonou) jsme u nás od problémů debilševizace a zvládnutí minulosti (jak osobně vnitřní, tak vzájemných vztahů a zřízení právně celospolečenského) svorně utekli. Ze tří možných řešení — potrestání, odpuštění či smír — jsme nepřijali ani jedno. Láska a pravda nezvítězila. Zachovala se „kontinuita právního řádu“. Náprava škod a rehabilitace byly opravdu částečné. Rudá Krávo nedostala imprimatur. Lustrace a potrestání zločinů StB a velezrady se proměnily v legalizované potraty. A nyní škodlivě opožděný částečný přístup k ubohému torsu svazků zbytečně jitrí nálady a odvádí pozornost od zpronevěření nových. Lidé se tváří sami k sobě i k jiným jako by se nic nestalo, ale při tom každý ví že se toho stalo a stále děje tolik ...

A tak osobní vztahy pro mně u nás jsou jako nedělní odpolední procházka po minovém poli s občasným Jiříkovým viděním. Každou chvíli se někdo z pro mně nepochopitelných důvodů urazí, rozčílí, chová obraně, nepřizná se že mně zná, vyhýbá se nebo odmítne setkání s někým jiným, zašeptá mi něco o někom (zatímco již předtím mně někdo zcela jiný zašeptal cosi obdobného o něm), a vůbec se najednou chová v rozporu se svým dřívějším chováním. Však to znáte. A tak i mimo nedělní procházky se snažím nejednat dle teorií (drbů), které jsou mi nabízeny a příliš netvořím teorie vlastní. Věřím hlavně tomu, co jsem osobně zažil.

A tím je podmíněn můj výběr. Jistě více lidí by si zasloužilo mé ocenění, ale prostě je dostatečně neznám. To platí na příklad v oblasti sportu. Na druhé straně znám dobře mnohé, kteří se zasloužili, ale již nežijí. Proto využívám toho, že pravidla nevyklučují udělován

- Martin Bartoš, odborný asistent na VŠCHT v Pardubicích. V roce 1997 vydal z osobního zájmu a nekonečných pochůzek vzniklou vynikající příručku „Památky Kutnohorska: Nemovité kulturní památky Okresu Kutná Hora“. Připravuje dvě další zajímavé publikace o Kutné Hoře.

- Zdeněk Jelínek, nedávno zesnulý historik a ředitel Vojenského muzea v Praze. Vynikající znalec protektorátních dějin (odboje i zrad, odsunu židů a „národního“ soudnictví i zkreslování dějin po osvobození) v oblasti Kutná Hora, Čáslav, Kolín. Jeho publikace, ač omezené, jsou z mála věrohodných. Archivy z jeho pozůstalosti jsou nedocenitelné. Byl dobrovolným obětavým soukromým učitelem několika kutnohořanů, kteří snad půjdou v jeho stopách.
- Jan Pavelka, ředitel firem LABEL a REPROTRONIC BOHEMIA. Tyto tiskárenské firmy vybudoval po roce 1991 z ničeho na pracoviště z mezinárodní úrovní a obchodními styky. Jedno z míst, kam americké velvyslanectví posílá návštěvníky, když jim chce ukázat, že se v Česku něco podařilo.
- Emanuel Růžička, gynekolog a okresní ředitel Všeobecné zdravotní péči. Již v roce 1990, když byl zaměstnán v Praze, inicioval s prof. Znojenským obnovení časopisu Krásné Město. Znovu založil a vede Svaz přátel a rodáků Kutné Hory v Praze. Založil a vede roční Ortenův festival v Kutné Hoře. Mimo jiné zorganizoval a vede Nadaci Munkových, která přispívá na zahraniční studijní pobyty kutnohorských gymnazistů.

Až na pana Bartoše, znám tyto lidi dobře osobně od roku 1990.

Kutnohorské noviny, sobota 14. února 1998, strana 13.

V čem vidíte důvody toho, že neziskové organizace hořekují nad nedostatkem peněz, ochotných sponzorů a mecenášů?

Je stále ještě dosti chudších lidí kteří jsou ochotni se podílet, ale čím dál tím méně důvěryhodných neziskových organizací — a ještě není dost bohatců štědrých natolik, aby dávali bez výrazných daňových úlev či korupčních výhod. Mimoto se dobročinnosti v Česku meze kladou, a když někdo chce opravdu nezištně přispět, vyslouží si buď pohrdání neb podezření.

Kutnohorské noviny, sobota 21. února 1998, strana 13.

Zdejší populace plodí málo dětí, jak obstojí argument, že je to způsobeno nepříznivou ekonomickou situací?

Většina chudších lidí s mladšími dětmi prožívá, hlavně v posledních dvou letech, prudký vzrůst nákladů na obouvání, šacení, krmení, a rekreaci svých dětí. Státní podpory takový růst cen (a nároků) nekompenzují. Tento krutý sociální jev nicméně nevysvětluje již dlouhodobý pokles porodnosti nejen u nás a v ostatních postkomunistických zemích, ale i v ze-

mích vyspělých a ve většině zemí vývojových. A to se ani nepouštím do úvahy o tom, co je žádoucí: zda růst, stagnace, či úbytek lidské populace.

Je to věc životně důležitá, a asi se ode mne očekává že o tom budu psát s vážností, které Němci říkají *zvířecí (tierischer Ernst)*. Názor „standardních společenských věd“, na které se s oblibou odvolával Klaus když nenašel vhodný argument, nechci zde vymýšlet či opisovat. Je všeobecně přístupný. Přiměřenější námětu se mi zdá trochu humoru a špetka vulgarity. Tak Vám, pro zábavu a úvahu, předkládám moje desatero možných dílčích důvodů, proč se nám rodí dětí čím dál méně:

1. Vývoj kultury vede od kolektivních orgiastických rituálů plodnosti k solitární ipsaci („A já sám, sobě sám ...“) před pozdní televizi a pornem na Internetu.
2. Růst blahobytu a vzdělání přináší jiné zájmy, zábavy a koníčky než sex. Nejen pro podnikatele, sportovce a politiky je někdy zajímavější pozérování v hospodě a boj o moc než plození a tetelení se ve hníždě. Pro ženy je někdy snadnější získat pozornost a něhu vyčerpáním nebo migrénou než erotickým parfémem.
3. Hrozba aids a propagace technik bezpečného sexu, s vlastní či vzájemnou masturbací neb rozkoší přes bariéru kondomu, také porodnosti nepomáhají.
4. Reprodukční technologie nás posunula od úmrtnosti v těhotenství a dětské úmrtnosti k abstinenci předmanželské a k zdrženlivosti v plodném období, přes přerušenu soulož a uměle zmařené těhotenství k příjemnější, bezpečnější a motivačně neodpuzející antikoncepci pesary, pilulkami a spermicidními vstříky.
5. To, a emancipace žen, změnilo nadvládu v rozhodování o plození (muži plodili a ženy se plazily). Ženy byly vždy hrdlem lahve (vtip není zamýšlen) v reprodukci. Mohou vyrábět děti jen jednou za rok poměrně málo let. Muži mohou vyrábět děti asi o čtvrt století déle, a prý průměrně šestkrát za den. A tak v očích mnoha neharašících mužů se ve svém nově dominantním postavení mění stále více žen ze sladkých kelímků medu v kastrovní úřad.
6. Rychlé změny v převládající víře (ideologii) a hospodářském řádu, neustále se zvyšující svoboda pohybu ve společnosti, nezávislost zaměstnání a bydliště na zaměstnání a bydlišti předků (konec feudalismu: jak poddanství tak šlechty) — to vše přispívá ke zkracování časového rozpětí, které považujeme za naši skutečnost. Mizí zájem o minulost a budoucnost, důvěra ve fysickou, společenskou i kulturní kontinuitu osobního prostředí. Jsme prý tvor, který se má (dle Augustina, Descarta, Kanta, Heideggera) líšit od zvířat tím, že jeho mysl žije v čase. Poslední dobou je tedy nutné se odlišovat hlavně od jepic.

7. I z jiných důvodů, než „urvi si den“, ubývá důvěry k partnerovi, k trvání manželství a rodiny, ke stabilitě budoucnosti.
8. Kdysi byly děti nejlepší investicí (od pomoci v provozu sběru a lovu, rodného hospodářství či podniku, přes výhodné sňatky až k zajištění výměnku a péče ve stáří.) Nyní se zdají z ekonomického hlediska pro stále více plození schopných plýtváním časem a penězi — prostě luxusem.
9. Revolučně pokračující emancipace dětí přináší též nezájem o ně, coby společenský a kulturní poklad. Samozřejmým a snad nejdůležitějším cílem všech zvířat dospělých bývalo zajistit pokračování rodiny jako držitele a zastávce jména, místa, majetku a rodových hodnot. To, pro stále více jedinců druhu *homo sapiens sapiens*, se stává jen pochybným životním projektem.
10. Čím více myslíme racionálně, tím méně souložíme přirozeně.
Ale vše není ztraceno. Mravenci se prokazatelně stále množí ... .

Kutnohorské noviny, sobota 28. února 1998, strana 13.

Může funkce ve vrcholném vedení politické strany posílit nebo oslabit běžnou práci starosty pro město či obec?

Začněme příkladem. Dr. Koukal je mj. Primátorem hlavního města Prahy, senátorem ČR, členem nejvyšší výkonné rady ODS a vedoucím pražské organizace ODS. Z důvodů zde nedůležitých mně tento pán již delší dobu zajímá, a tak se snažím jeho aktivity a jejich výsledky co nejpozorněji sledovat. Zřejmě má času, energie a organizačních schopností natolik, aby to vše zvládnul. Bez ohledu na to, co o jeho činnosti jinak soudím, jedno se mi zdá zřejmé: druh a kvalita jeho výsledků by se nezměnila, kdyby jen primátořil. Také jiní starostové jsou senátory a poslanci a zastávají obě funkce dobře, jakž tak, nebo špatně — dle toho jaké schopnosti a vlastnosti jim byly Pánem Bohem a jejich dosavadní zkušeností věnovány.

V politice jako v lásce neplatí „čím méně tím lépe“ ani „ševče drž se kopyta“. O jaká kopyta jde se ukáže většinou jen časem, a co je pro někoho přespříliš, je zase pro jiného tak málo, že z přebytečné energie se začne svým podřízeným plést do jejich práce a pravomocí. Nejvhodnější uplatnění a zátěž si musí nakonec najít každý sám. Ve funkci se v demokracii člověk může potvrdit nebo se z ní má odstranit až za čas, když měl příležitost ukázat, co umí.

Vše záleží především na tom, jak je otázka položena. Pokud zní: „*Mlátíte stále ještě svého manžela?*“, je těžko najít odpověď která by Vás postavila do dobrého světla. Jiný příklad je všeobecně známý: „*Utíráte si svou ... levou nebo pravou rukou?*“. Podobná potíž je z odpovědí na dnešní otázku. „*Může ... posílit nebo oslabit ... běžnou práci ...?*“ Může a nemusí jak posílit

tak oslabit — některou běžnou asi oslabí, ale tu by mohl dělat i nikdo jiný. Jinou běžnou práci může asi, a tu neběžnou velmi pravděpodobně, posílit. Kdyby ale otázka zněla „*Může funkce starosty ve vrcholném vedení ... prospět městu?*“, moje odpověď by spíše zněla: určitě ano. Proč a jak jistě není potřeba vysvětlovat. Všichni máme určité pojetí o tom, jak fungují známosti i neformální moc.

A pak záleží na tom, o jaké funkce jde. Některé funkce mohou být městu prospěšné a jiné (na příklad podnikatelské) spíš vést k možnému střetu zájmů. Pokud jde o funkci stranickou, budou asi více nadšeni přátelé stejné strany, a pobouřeni její odpůrci. A pokud se jedná o jakoukoliv funkci „vysokou“, jistě se najdou lidé kteří se budou starat o to, aby jim nikdo nepřerostl nad hlavu. Čím je kdo výš, tím snadněji se stane hromosvodem.

Samozřejmě též při posuzování záleží na tom, o koho se jedná, neboť chtít nechtít neměříme každému stejně, pokud soutěž není anonymní. A zde se zřejmě jedná o kutnohorského starostu dra. Ivo Šance.

Na konec záleží na tom, jak dotyčného známe. Zním dra. Šance od doby kdy se stal starostou. Sešel jsem se s ním v situacích kulturních a společenských, měli jsme dost tvrdý konflikt o správních záležitostech kde byly ve hře mé osobní zájmy, spolupracoval jsem s ním jako předseda místní organizace Svazu českých bojovníků za svobodu, a též jsem s ním jednal o věcech politických jako s představitelem ODS a později Unie svobody. Mám dojem že je klidný, rozvážný, někdy až šalamounský; že je zdravý, nadaný inteligencí, energii, nezávislostí, odvahou, a vytrvalostí; že je ambiciózní, ale ve věcech, které jsou pro něj zásadní, velmi obětavý a důvěryhodný.

Myslím si, že by obě funkce dr. Šanc mohl zvládnout velmi dobře, a pro Kutnou Horu bych si přál, aby kandidoval znovu na funkci starosty i v příštích komunálních volbách.

Kutnohorské noviny, sobota 12. března 1998, strana 13.

Dvojí pojmenování jako Kutnohořané a Kutnohoráci nebo Čáslavané a Čáslaváci vyvolává diskuse, co preferujete vy?

Mám určitou úctu k řeči jako k jevu základně lidskému a společenskému. Souhlasím s Heideggerem, že pravý domov člověka není ve fyzickém světě skutečností do něhož byl vržen, ale ve světě pojmů a představ, které přejímá, přetváří a předává svou řečí, ať již mateřskou nebo přivlastněnou.

Nemám rád cizí slova vnesená do češtiny pro pojmy, pro které přesné české výrazy již máme. Rád používám občas tvary vulgární i sprosté, abych tím zdůraznil, odlišil nebo vložil do určité souvislosti zamýšlené poselství. Litoval bych však, kdyby přestaly být trochu překvapivé a ztratily své kouzlo a svou moc. To by se stalo kdyby řeč, kdysi zvaná spisovná, byla zcela zaplavena řečí hovorovou a lidovou.

Rád bych byl oslovován jako Čáslavan, mj. i proto, že jsem se v Čáslavi narodil a navštěvoval místní hnojárnu, a Kutnohořan, neboť jsem v Kutné Hoře strávil své dětství a útlé mládí, a nyní tam s určitým údivem stárnu. Kdysi jsem měl (než bylo zrušeno) kutnohorské domovské právo. Byl jsem hrdý na to, že jsem kutnohorský měšťan, ale za měšťáka jsem se nikdy nepovažoval.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 19. března 1998, strana 13.

Navštěvujete veřejná zasedání zastupitelstva obce nebo města, ve kterém žijete? Proč ano, případně proč ne?

Má první velká ambice byla se stát hasičem. Maminka to podporovala tím, že nám často vařila rajskou omáčku, a mne cpala rajčaty občas ještě teplými z keře. Tak mne to přešlo. Otec si velice vážil kutnohorského sociálního demokrata pana starosty Boušky, a tak nechtě dal vzkličít mému dalšímu snu: stát se kutnohorským starostou. Ale za německé okupace mne i tento sen přešel, a od té doby jsem se o místní politiku nezajímal. Spíše mne zajímají problémy oblastní a mezinárodní.

Nevěřím v přímou demokracii. Žádné veřejné zasedání jakéhokoliv místního zastupitelstva jsem ani ze zvědavosti nikdy nenavštívil. Považuji za svou občanskou povinnost členy místního zastupitelstva volit a těm zvoleným dát potřebnou důvěru, čas a prostor, aby své odpovědnosti dle svých schopností dostáli. Nemám potřebu a necítím právo se do všeho plést: můj čas přijde až při dalších volbách. Pokud jsem kdekoliv pocítil potřebu se o místních věcech informovat či něco v osobním či veřejném zájmu řešit, vždy jsem všude našel vstřícnost a ochotu.

Pokud má radnice zájem na větší informovanosti a účasti občanů, dovolil bych si navrhnout, aby kromě oznámení na prkýnkách pro vyhlášky byla v tisku a rozhlase uveřejňována též pozvání občanům na schůze s programem a s oznámením, že prvním bodem jednání jsou jejich dotazy a připomínky.

Forma nedávného setkání kutnohorské radnice s občany v Tylově divadle — podobná „městským schůzím“ tak oblíbeným v anglosaských zemích — byla velmi úspěšná, pro mne zajímavá a poučná. Byl bych rád, kdyby se stala místní tradicí.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 26. března 1998, strana 13.

Do jaké míry je reálné, aby v budově Jezuitské koleje byla zřízena vysoká škola? Co je třeba pro to udělat?

Kdyby přání měla křídla, lítali by pečení holuby rovnou do huby. Matně se mi zdá, že se to nějak tak říkalo, a dokonce že to bylo kdysi všeobecně známo. Ale asi nejsem jediný, kdo to zapomněl.

Město Kutná Hora nevlastní Jezuitskou kolej. Tu vlastní stát, potažmo Ministerstvo kultury. Město ke koleji nemá žádná práva, až na ta vyplývající z pravomocí které se vztahují i na jiné objekty na území města, tj. snažit se prosazovat různá omezení týkající se vzhledu, využití a čistoty. Ale též tam mají většinou rozhodující slovo státní úřady, na př. památkář nebo hygienik.

Jak se může každý přesvědčit nahlédnutím do veřejných záznamů, Město Kutná Hora se dlouho usilovně snaží ovlivnit využití koleje ministerstvem ke prospěchu města. Jsou to jednání, kde rozhodovat budou zájmy ministerstva, jeho dobrá vůle vůči městu, a iniciativa města a jeho schopnost přijít se zajímavými, praktickými, a financovatelnými nápady.

Ministerstvo má nyní zájem umístit do koleje výstavu a depositáře, které jsou ještě umístěny v pronajímaných prostorech, navíc někdy nevyhovujících. Většina koleje bude asi takto využita. Toto řešení je též v zájmu města: nejen že některé expozice budou zajímavé pro měšťany a návštěvníky, ale hlavně bude ministerstvo velice náročnou budovu udržovat.

Město má zadanou studii o možném využití částečně nezastavěných prostor (hlavně severozápadně od hlavní budovy) ke prospěchu měšťanů a návštěvníků. Uvažuje se o dalším přístupu k Barboře, parkové úpravě a rekreačních zařízeních. To by též mohlo zvýšit zájem investorů o prostory v koleji, které ministerstvo nevyužije. Až Sokol konečně v restituci dostane zpět Jízdárnu, ve spolupráci z městem a případným investorem v koleji by se mohla zprovoznit a společně používat měšťany, návštěvníky a hosty v koleji.

Již dlouho se město snažilo a dále snaží přilákat do koleje jak vysokou školu tak hotel. Co se týče škol, mnoho příležitostí zmařených ne vinou města, se už nevrátí, na příklad (Sorosova) Středoevropská univerzita, vypuzená do Maďarska našimi zastánci zkostnatělého a úzce národního školství.

Je možné si představit na př. nějaké středisko (výzkumný ústav) s kursey o Střední a Východní Evropě. To by mohlo být financováno konsorciem špičkových severoamerických univerzit. Ne tak dávno jsem o tom nezávazně mluvil s paní Fergussonovou, presidentkou prestižní Vassar College (která kdysi chtěla psát svou harvardskou tézi o Dintzenhofferovi a mj. o kutnohorském klášteře, ale staročeština prý na ní byla moc). Zajímalo to děkana Silvermana Queens Univerzity v Ontariu, ředitele mezinárodních studií na Universitě Pittsburgské Holznera (který byl iniciátorem Managerské školy v Čelákovících), a jiné čelné představitele takových učilišť. Rovněž Evropská Unie by zde mohla mít školu nebo výzkumný ústav. Dle Manose Castrinakise, který je v tomto ohledu v Bruselu kompetentní a Kutnou Horu zná ze svých návštěv u mne, dalo by se o tom jednat.

Co se týče hotelů, velkolepost budovy a místa koleje by si zasloužila více než další turistickou ubytovnu s nápisem „*Zimmer frei*“. Dovedu si tam

bez vzrušení představit luxusní hotel řetězu Four Seasons. Jeden stojí v Bostonu na nádherném místě, kde jsem měl v padesátých letech svou poradenskou kancelář.

Abychom se neztratili ve světě snů, do kterého dnes položená otázka láká, je nutno si stále uvědomovat, že Kutná Hora, v konkurenci hlavně s Prahou a Českým Krumlovem, by měla nabízet nejen nižší ceny (což se nyní v mnoha oblastech neděje), ale i lákavou infrastrukturu (dopravu, parkování, informační služby). Aby se stala opakovaně či trvale zajímavou pro návštěvníky a hosty, měla by dále rozšiřovat a intenzivně doma i v zahraničí propagovat celoroční cyklus kulturních, sportovních, historických, zábavných a intelektuálních pořadů (namátkou Stříbření, Ortenova Kutná Hora, Operní festival). Pravidelné události pro milovníky sportovců a zvířat by též prospěly.

Ale to stále nepřitáhne na více než čtyřhodinový, nejvýše dvoudenní pobyt. Na to by byly potřeba plán a skutečnost oblastní spolupráce. Pro úspěch nezbytná je integrace zpřístupnění, dopravy (včetně pěších a cykloturistických stezek), ubytování (též campů a ošetřovaných stanových prostorů u rybníků a v lesích) a propagace památkových, kulturních a rekreačních zdrojů (od Velkého rybníka, tenisových kurtů, Sokolovny, plaveckých a rekreačních zařízení na Karlově, Roztěže a Kačiny, až po zbraslavské letiště, Seč a Sázavu).

Zkusím znova: často se stává, že přání je otcem myšlenky. Ale nesmíme zapomenout, že myšlenka je macechou činu. A než opravdu uletíme, připomeňme si, že čin je otčímem výsledku. To co se skutečně stane závisí převážně nejen na naprostých náhodách, ale v rozhodující míře na přáních, myšlenkách a činech mnoha jiných lidí. A i ty většinou postrádají vnitřní logiku.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 2. dubna 1998, strana 13.

Do jaké míry jste spokojeni se zdejšími obchodníky, zvláště s otevírající dobou trvajícím většinou jen do sedmnácté hodiny?

Já toho moc nenakoupím, a mimoto mám svůj čas pod vlastní kontrolou. Takže nejde o mou spokojenost, nýbrž o můj názor, jak to v tomto směru nějak funguje v postkomunistickém městečku s glejtem od UNESCO a dalších arbitrážů elegance. Někdy snad prospěje, podívat se skutečnosti za uši. Skutečnost je, že otvírací doby v Kutné Hoře (dále jen KH) někomu vyhovují a jiným zas ne. Proč? Pochopme konečně, že primární v soukromém podnikání je zisk — ne dobročinnost. Aby obchodníci měli otevřeno, musí se jim to vyplatit. A uvědomme si konečně, že úředníci se starají o svoje jistoty a pohodlí, ne naše. Aby úřady měli otevřeno, musí je k tomu někdo (daňoví poplatníci, voliči nebo zvolení?) donutit.

Tak ještě před 50 lety byla KH městem úřadů, škol, lehkého průmyslu a malých dolů, oblastní středisko velko- i maloobchodů, s místní kulturou na poměrně vysoké provinční úrovni. Město měšťanů, kdysi královské, za první republiky nazývané patricijské. Nyní je to město továrních dělníků (z velké části podzaměstnaných), malých řemeslníků a hokynářů (většinou zadlužených), důchodců (obvykle si stěžujících) a turistů (doufejme časem nejen půldenních) , s komerční kulturou pro ně importovanou nemístními agenturami. Není to sice již město StB, vojska ministerstva vnitra a jiných komunistických zaměstnanců, ale je to město chudé a zmatené, bez identity a společné vize.

Je též fakt, že po páte je město mrtvé jako v hororu o společnosti po atomové válce. Avšak ani hladoví psi či mutanti smrtelný klid města Dačického neruší. Místo městečka na dlani je to spíš městečko po mrtvici. Jsem si jist, že za první republiky i při zatmění za protektorátu v KH bylo večer živo. Ale nevím, zda je to tím, že nebyly auta, televize, zahrádky a chaty, či zda je to výsledek radikální privatizace mimopracovního života za komunizmu. Je to jeden z důvodů proč v pět se krámy zavírají, a nechat je otevřené by samo o sobě nepomohlo. Většina podniků a úřadů končí ve dvě nebo ve tři, a pokud jsou otevřené dvakrát týdně do pěti, přirozené právo zaručené chartou solidarity umožňuje, ač již nejsou fronty, zaskočit k lékaři, na úřad neb do krámu a pokecat si v pracovní době. Zavírá se v pět, protože není ze strany místních zákazníků dostatečný zájem.

Podle stále platného zákoníku práce musí zaměstnavatel respektovat nejvýše osm a půl hodinovou pracovní dobu zaměstnanců, s minimálně 20ti minutovým odpočinkem po maximálně pěti hodinách. Povinné přesčasy jsou omezené a nákladné. Takže je to buď do pěti, nebo dvě směny. Večerní turisté na několik měsíců nepomohou, neboť najít kvalifikovanou a spolehlivou sezónní druhou směnu se menším podnikatelům prozatím nedaří. A tak zbývají jen rodinné večerní krámečky, kdy majitel obvykle ve dne je zaměstnán jinde, na př. u pošty. Prodloužení prodejní doby potravinových krámků rozšířením sortimentu o minimální jídelníček naráží na ochránce před salmonelou a jinými zlořády, tj. na hygienika. Jsou to Mojžíšovi staré rituální předpisy: maso a mléko (i na kakao a do kafe) , špek a vajíčka ve stejném krámku prostě nejsou košer. A tak je těžko řešit, co si myslím je nepřijatelné i v tomto městečku tápajícím za dobou: otvírá se tak pozdě, že v historickém jádru není kde snídat.

Po zemětřesení nacizmu a po záplavě komunizmu to asi bude ještě chvíli trvat než přestane rabování, a po opravě fasád nastane doba renovace vnitřní. Zboží všeho druhu je dostatek. Výběr je větší a některé zboží je levnější v Kolíně, v Praze, v Berlíně, v New Yorku, v Hong Kongu. Pro počítáče se tam opravdu vyplatí zaletět. V NATO — když úplně nezblbneme — už téměř jsme a s Evropskou Unií „vyjednáváme“. A tak též za výdělkem časem bude snad kam jezdit nebo se stěhovat, a více zájemců o naše zboží

a práci přijede k nám. Nějak se to jistě všechno spraví, a možná, že z hlediska věčnosti je opravdu důležitější, že jsme v únoru vyhráli v hokeji.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 16. dubna 1998, strana 13.

Lze omluvit, že ve městě chráněném UNESCO několik institucí "omylem" povolí stavbu, jako je věž za IPB?

Ne.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 16. dubna 1998, strana 13.

Jaká je trasa vašich oblíbených jarních procházek, čeho si cestou všímáte především a o čem při tom přemýšlíte?

Inspirován Gestapem a kutnohorskými udavači, naučil jsem se nejpozději v roce 1940 z bezpečnostních důvodů měnit své zvyky. Přesto po mé návštěvě ČSSR v roce 1978 mi sdělili při pasové kontrole před odletem z Ruzyně, že dokonce i mou noční procházku s dětmi ze Žižkova ke příteli na Přítoce měla StB zmapovanou. Dnes by snad na mne někde záludně mohla čekat jen nějaká dychtivá dáma a vydírat mne kvůli údajným společným potomkům. Návyky ani v jarních procházkách nemám, a pokud bych je měl, zvyk nezveřejňovat přetrvává.

Na co se rád dívám, také neřeknu. Na procházky chodím, abych si odpočal od zvyků a povinností, a vykočhal chvíle spontánnosti, namátného pohybu a překvapivého pohledu. Myslím, že jakmile bych něco jako obvyklé popsal, měl bych vědomé či podvědomé nutkání to opakovat a proto se tomu vyhnout. Ale povím Vám o některých s mnoha věcí na které se nedívám. Nedívám se na místa, kde v mysli vidím dřevěné či kamenné lavičky, nyní ukradené. Nevidím poušť, krajinu kdysi členěnou mezemi, porosty a památníky z kamene hemžící se zvěří. Nevidím prázdné nebe, dříve oživené ptačím zpěvem, cinkáním koňských potahů a hlukem vzlétajících koroptví. Nehledím od Barbory dále než k Jakubu, abych nezaznamenal panorama komunistické architektury definující horizont. Když procházím starými alejemi kdysi hraničící stáletími užívání vymletá údolí polních cest, nedívám se kde kdysi kvetly ovocné stromy, ale vyhýbám se trnatým větvím, vyhozeným bidetům, rezavým plechovkám a roztráštěným lahvím.

Přemýšlení je téměř soukromé a může být snad ze všech páchání nej-svobodnější. Píseň „*Die Gedanken sind frei!*“ někteří z Vás jistě znají. Ale některé pravidelnosti jak v procházkách tak v myšlenkách jsou určeny opakovaným zájmem jiných.

Z Prahy mne přijíždí navštívit opravdu starý přítel. Kdysi jsme byli mladí, a on byl bolševickým postrachem Kutné Hory. V 60 letech jako člen „studijní“ skupiny Zdeňka Mlynáře se stal jedním z autorů prohlášení Socialismu s lidskou tváří. Po mnoholetém poustevničení při nuceném nasa-

zení na maringotce se vyvinul v přívržence všeho alternativního. Nyní konečně a dosud vyučuje politologii na FFUK. Doc. dr. Jindřich Fibich, CSc. mne vždycky tahá na procházku Po mlýnech k Velkému. Romantika zde v krajině částečně přežila. Když se blížíme k Dospivovu mlýnu, bavíme se o děvčatech a o celé partě, která se tam za války a brzo po ní scházela. O kousek dál vzpomeneme na léto 68, kdy jsme spolu objížďeli noční směny po fabrikách, a povídali jim o nezbytné reformě.

Když přijedou dcery, první povinná procházka je přes Sklenářův dolík a naše pole na Kuklík. V dětství jsem v dolíku trhal sněženky a pomněnky pro maminku, za války jsem od 13 let hospodařil, zatímco tatínek byl v kriminále, a teď jsme ty poslední tři roky před jeho smrtí chodili s Jirkou Kučerou lovit a obdivovat východy a západy slunce na Kuklíku. Druhá procházka je na hřbitov. Rozloučím se znovu s Mařáčkem a Dykem a vyprávím jak se zabili v létě 1946 ve Zbraslavicích při letu s Piper Cubem, který jsem původně měl pilotovat já. Po zastávce u rodiny jdeme k vojákům z první světové války, a položíme na náhodný hrob beze jména kytičku nebo rozsvítíme svíčku. Dědeček mých dětí se léta snažil o své spolu- a protibojovníky pečovat sám, když byli po roce 48 zapomenuti posádkou. A tam se mi vloudí představa některé z těch kutnohorských slečen, které se ve 40tých letech 20tého století cestou z plesu v Lorci pod hřbitovní zdi rozhodly mne na chvíli ale nezapomenutelně obšťastnit.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 23. dubna 1998, strana 13.

Do jaké míry je vhodné tolerovat neplatiče nájemného v městských bytech, jak by s nimi měly úřady naložit?

Psát by se dalo na př. o bytovém trhu, o prepisování majetku na rodinné příslušníky, o nejistotách vlastníků a o krizi soudnictví. Nahlédl jsem však do mysle neplatiče a do tváře věřitele (pana domácího) a uzřel tam zprávy o stavu české společnosti. Pečlivě jsem je přečetl. V hloubi duše a v očích odkloněných se zrcadlí podstata společenského řádu, a tedy o tom.

Yaleský profesor Kai T. Erikson je synem světoznámého žáka Freuda, psychoanalytika a tehdy harvardského profesora Erika Homburgera Eriksona. Když Kai ke konci 50tých let pracoval na své doktorské tezi, byl jsem jeho poradcem. Vyřešil teoretický problém, který je podstatou dnešní otázky. Zabýval se jím již dávno Emile Durkheim, který ukázal, že zločin je integrální součástí každé „zdravé“ společnosti. Erikson ukázal ve své práci, která vyšla pod titulem „*Svévolní puritáni*“, že přibližně deset procent obyvatelstva každé „stabilní“ země je kriminální. Jak je to možné? Je to možné proto, že se pozvolna přizpůsobuje vynuovení norem skutečnému chování společnosti. Tím se udržuje dojem kontinuity a stability, a společnosti řádně, v morální a právní rovnováze. Co Erikson neřekl, ale co katolická církev ví už dvě tisíciletí, co Machiavelli, Nietzsche, Marx, Weber, Lenin, Mao

a Parsons již důsledně naznačili, a co nyní důrazně říkám, jest: *Trest moci je schopnost ovlivnit prosazování či neprosazování norem.*

Naše země s těchto hledisek není ani zdravá ani stabilní. Přes všechny politické změny se náš právní řád od dob Marie Terezie příliš nezměnil. Co se měnilo a mění, jsou hodnoty které se prosazují vybiravým vynucováním stávajících (i neprávních) norem. Před změnou režimu v listopadu 1989 se prosazoval totální monopol moci (včetně násilí) předáků vedoucí strany co-by zástupců vůdců okupační moci. Odměňovala se poslušnost a trestal odpor vůči straně (Sovětskému svazu). Ostatní bylo trpěno. Nyní se udánlivě blížíme západu a učíme se prosazovat dodržování smluv (včetně pracovních, nájemních, ústavy a zákonů). Má se odměňovat obhajoba vlastních práv a trestat nerespektování práv cizích. Ostatní má být trpěno.

Vynucováním některých norem se účinně definuje normálnost, odchylky a kriminalita. Společnost se tak krystalizuje institucionalizací (tvořením oprávněných očekávání určených a všeobecně srozumitelných ohlasů druhého na vlastní chování, tj. sankcí) — a dlouhodobě se tříbí charaktery jejich občanů internalizací (přijetí norem za své). Vznikají stabilita a členění společnosti: ví se, kde co je odměňováno, co trpěno a co trestáno. Svými ozvuky na chování jiných (tresty, nevšímavosti, a odměnami) utváříme někdy silně a okamžitě, jindy částečně či pozvolna, společenský řád, ve kterém žijeme, a splétáme duše potomků až na mnoho (sedm?) kolen. Všichni — nejen poslanci, soudci a policajti — jsme tvůrci a ochránci společnosti, odpovědní za duši bližního svého.

V naši nynější společnosti se neplatič dovolává na práva (neexistují v listině), a jim okrádaný pan domácí (i město) se ho bojí či stydí vyhodit, ba cítí odpovědnost osobně mu opatřit (byť skromnější) bydlení. V právním státu a občanské společnosti by každý cítil samozřejmou odpovědnost vyhazovat všechny neplatiče, a aktivní solidaritu se všemi společensky invalidními.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 6. května 1998, strana 13.

Na některé střední školy jsou žáci zapisováni bez přijímacích zkoušek, nepoškozuje to kredit vzdělávacího systému?

Školství. Je to zajímavý jev. Tržní síly působí pod řízením komunistické školské byrokracie - k dlouhodobé nevýhodě všech. Na reputaci škol záleží nejméně. Jde o to, jak nepřipraveny a deformovány budou nynější a budoucí mladé generace na život, který je ve třetím tisíciletí nemine.

Školství je instituce, které se i jinde ve světě rozumí velmi málo. Asi v roce 1987 bylo se slávou zveřejněno, že nyní v Americe dostane bakalář stejný počet žen a příslušníků menšin jako před deseti lety jenom absolvovalo střední školu. Učinil jsem se v Americe nepopulární, když jsem navrhl jinou interpretaci těchto statistických výsledků, na něž liberální Amerika

(včetně vychovatelů) byla hrdá. Označil jsem je jako důkaz inflace (znehodnocení) diplomů: stejné úsilí a IQ stačilo nyní na to dokončit college jako před deseti lety na absolvování střední školy. Ale sociálně to byl výsledek užitečný, neboť také vysoké školy se staly luxusními koncentráky pro mládež, která by jinak byla nezaměstnaná na ulici a krátila si čas prostitucí, prodejem drog a krádežemi na jejich nákup, a rozkošemi, které členství v gangách přináší. Naopak se vytvořila u více žen a příslušníků menšin iluze, že jsou vzdělanci, patří do střední třídy a mohou i aspirovat na elity, a jsou tak plnoprávným Američany.

Dosud zveřejněné školské programy našich stran jsou pro mně nepříjemné. Paradoxně, nejbližší je mi návrh Republikánů. Nejvíce odmítám školské programy dvou stran jinak mně nejbližších: Sociálních demokratů a Unie svobody. Ty slibují zvýšit množství vysokoškolsky vzdělaných (Unie dokonce na dvojnásobek). Chtějí udělat z universit masové mlýny na diplomy, nahradit maturity celostátními přijímacími písemnými testy (které, jak známo každému průměrnému statistikovi, předpovídají velmi málo úspěch na universitě a ještě méně v životě).

Jde o nepřiznaný plagiát amerického vzoru, včetně nepovinných ale školami vyžadovaných mimoškolských vstupních zkoušek (*College Entrance a Graduate Record Examination*). Při tom vůbec nechápou podstatu systému, který chtějí napodobovat. Školství je od začátku i nyní hlavní kotel v americké slévárně tříd, národů, ras, kultur při velkolepém pokusu vytvořit první nefeudální společnost světa. I vysoké školství je tam od počátku rozděleno na státem podporované školy, kterým stát původně daroval půdu, určené k socializaci, amerikanizaci a stmelení zbídačelých přistěhovalců, a soukromě nadané školy, určené k výchově elit. Všeobecná je angličtina, gramotnost, číselnost, občanská nauka o právním a komerčním systému. K výchově elit (po anglickém vzoru) vždy patřila renesanční (liberální) výchova a evropská věda, historie a společenská teorie. To jsou soustředění neměnná, zaručující základní konformitu. Ježto individualita je též velmi ceněna, je jinak zachována pro kontinentální Evropu neuvěřitelná rozmanitost škol, předmětů a činností.

Česká společnost by se měla naučit z toho, jak Západní Evropa (zažil jsem to hlavně v Holandsku a Německu) již téměř zničila své školství imitací povrchních jevů amerického školství v neamerických podmínkách. Zde potřebujeme zvýšit kvalitu učňovských škol na požadavky informační a moderní vysoké technologie. Naše vysoké školy jsou už příliš školské a masové. Co nemáme jsou skutečně elitní postgraduální instituce, s prostředím kde by se studenti mohli sami učit jak hledat informace, hodnotit je, a pokoušet se tvořit nové poznatky. Ty ostatně nám doporučili již před dvěma roky komisaři OECD. Jejich Zpráva o národní vzdělávací politice, pokud některými úředníky povinně čtena, byla na rozdíl od Polska úplně ignorována. Bohužel se znovu ukázalo, že jako příprava a vedení války se

nemá svěřovat generálům, tak změna a vedení výchovného systému společnosti se nesmí svěřit pedagogům.

Již v roce 1955 v San Francisku na schůzi Americká psychologické společnosti, a ve studii „Školní výchova z hlediska systémové teorie a výzkumu produkce“, kterou vydala Vassar College a Mellsonova nadace v roce 1957, jsem se snažil poukázat na to, že učení se obsahu předmětů je jen jednou, občas velmi málo důležitou, funkcí školství jako společenské instituce. Poté americká Rada společenských věd pověřila moji Bostonskou poradenskou firmu Researchers' Technical Bureau vypracováním souhrnné bibliografie „Sociální vědy a vyšší školství“, která vyšla v roce 1958. Domnívám se, že ta již tehdy ukázala, že nejen laici a učitelé, ale i společenští vědci ve zdrcující většině se domnívají, dle mne mylně, že úkolem vychovatelů je naučit chovance obsahu celkem náhodně tradicí vybraných předmětů, a že úspěch výchovy a připravenost na život se dá měřit součtem správných odpovědí na triviální obsahové otázky.

Pro třetí tisíciletí má výchova dvě úlohy: přesvědčit lidi každého věku, že se budou muset celý zbytek svého života měnit a učit, a dát jim zkušenost změny a učení se na vlastní odpovědnost při zachování duševní rovnováhy a nějaké vlastní osobnosti.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 14. května 1998, strana 13.

Cítíte se spolu s více než polovinou českého obyvatelstva, jak uvádějí průzkumy, podvedení kupónovou privatizací?

Zda byla kupónová privatizace podvodem století, jak říká náš velký národní přeháněč Miloš Zeman, nevím. O jejich začátcích vím dost. Původní návrh českého ekonoma v exilu Jana Švejnara (tehdy v Pittsburghu) vydaly v roce 1990 Lidové noviny (Edice Archy, sv. 4) pod názvem: *Strategie ekonomické přeměny Československa*.

Již druhý den po svém návratu jsem se, jako s prvním z budoucích významných českých politiků, v Praze sešel s Milošem Zemanem v jeho tehdy oblíbeném baru nově do pucu daného hotelu Palace na rohu Panské a Jindřišské. Poté, když jsem byl presidentem Masarykova ústavu pro pokročilá studia na ČVUT v Praze, stýkal jsem se s ním hlavně ohledně projektu na Parlamentní výzkumný a informační ústav, který se opakovaně ale neúspěšně snažil prosadit jako předseda Rozpočtového výboru Federálního shromáždění. Tehdy se ve věci privatizace ještě přikláněl k návrhům profesora Jaroslava Vaňka (příbuzného kutnohorského varhanáře u Barbory pana Tučka blahé paměti a mj. učitele Klause během jeho krátkého pobytu na Cornellovi univerzitě). Vaněk je znalec a příznivec jugoslávského typu zaměstnanecké a správní účasti v podniku. Později byl Zeman ovlivněn mým dalším přítelem, systémovým teoretikem a ekonomem z Fordhamu Milanem Zeleným, prvním neúprosným kritikem Klausovy představy trans-

formace. Ten, a Zeman občas po něm, začali propagovat privatizaci zaměstnancům dle amerického typu spoluúčasti. O podvodech tehdy Zeman nemluvil.

Jako bývalý spolupracovník americké Mellonovy nadace jsem jí byl dotázán zda projekt CERGE (Středisko pro ekonomický výzkum a postgraduální studium), jehož prvním ředitelem se měl stát Josef Zieleniec, je hoděn její podpory. Ve věci CERGE, Švejnara a Zielence jsem se tady poprvé porval s místními akademickými mocipány (včetně tehdejšího rektora Palouše), kteří bohorovně chtěli porušit i své písemné sliby americkým nadacím, neboť nenáviděli Zielence, báli se samostatného, mezinárodního postgraduálního centra, a peníze chtěli rozmělnit mezi naše pedagogické harcovníky. (Zieleniec se nakonec ředitelem stal, a z této báze rozbil OH a zorganizoval ODS.) Mluvil jsem v té době o kupónové privatizaci jak se Švejnarrem tak Zielencem, a byl jsem později oponentem docenta Vladimíra Benáčka, když přednesl svou habilitační práci o československé ekonomické transformaci. Takže jsem se domníval, že jsem poměrně dobře informován.

Přesto nevím, co se skutečně stalo, když si projekt přivlastnili pánové Klaus, Kožený, Kočárník, Dyba, Ježek a podobní. Senzační detaily se ke mě dostávaly jen v kutnohorských a čáslavských hospodách, a tudíž je zde reprodukovat nemusím. Žádné tajné materiály mi dosud ani zdejší StB ani residentury cizích tajných služeb neposlaly. Jejich ústředí mne poslední dobou nějak podezřele ignorují. Tak se bohužel musím opírat jen o vlastní zkušenost.

Pro Švejnara měla být kupónová privatizace mj. jedním z prostředků ke tvorbě české střední třídy, majetkově zajištěné a tím politicky nezávislé. To se nestalo. Pro mne to byl pokus o zavedení kapitalistické mentality, a rozředění majetku do nových rukou s následujícím novým soustředěním. Že by vláda umožnila bezpravidlový růst několika kapitálových trhů, neregulovaných fondů a soustředění majetku v lehce tunelovatelných bankách, jsem nečekal. Všiml jsem si toho dříve než většina jiných a kde jsem mohl, na pravděpodobné výsledky jsem upozorňoval a varoval. Jako obvykle v Česku, díval jsem se do naprosto vševědoucích očí a sebevědomých tváří, často s pohrdavě zkroucenými rty. Dávaly jasně najevo, že pro něco jiného než souhlas a chválu tady uši nemají.

Osobně, ačkoliv mám skutečný titul ze skutečného Harvardu, tolik jak Kožený jsem na kupónové privatizaci nevydělal. Ale byla to investice dvou tisícovek, která se vyplatila mnohonásobně více než jakákoliv, která mi byla v cizině umožněna. Většina mých zdejších přátel, kteří mi asi nelžou, tomu věnovali více pozornosti a jsa místních poměrů lépe znalí, na tom vydělali daleko více. Ti by se osobně podvedení opravdu cítit neměli. Já se cítím kupónovou privatizací pobaven, obohacen a poučen. Ale střední třídu ze mně neučinila.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 21. května 1998, strana 13.

Navštěvujete, nebo se chystáte navštěvovat, předvolební mítinky politických stran, co od těchto setkání očekáváte?

Ne. Nic.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 28. května 1998, strana 13.

Jakou váhu přikládáte výzkumům veřejného mínění, necháváte se jimi ovlivňovat, působí na podvědomí?

V roce 1946 dr. Čeněk Adamec založil při pražské Akademické YMCE Kroužek pro výzkum veřejného mínění. Stal jsem se členem. Na zlomu roku 47/48 jsme předpověděli, že ve volbách plánovaných na jaro komunisté v českých zemích dostanou jen 22% hlasů a na Slovensku mnohem méně. Po podzimním rozštěpení Sociální demokracie na Laušmanovu prodemokratickou a Fierlingerovu prokomunistickou stranu, komunisté nebudou již disponovat hlasy na ovládnutí parlamentu a vlády. Tyto informace pravděpodobně přispěly k přeložení puče, připravovaného na později, na vítězný měsíc únor. V roce 1964 jsem si zařizoval první vlastní (ne vypůjčený) byt v Manhattanu. Měl jsem tehdy natolik dobré vůle v hlavní kanceláři NORC (Národní rada pro výzkum mínění) v New Yorku, že když dostali velký grant a vyhazovali starý nábytek (také tam se to dělá), dali mi můj oblíbený obrovský kódovací stůl zadarmo. Stál mne jen 10 dolarů za převoz nákladním taxikem. Od té doby se mnou putuje po světě, a stál mne už majland. Teď na něm píšu v mé letní pracovně, v průjezdu po sýpce.

Problematika tehdy i dnes byla stejná, bylo o ni provedeno spoustu studií a napsány knihovny. Základní potíž spočívá v tom, že proroctví jsou občas sebenaplnující nebo sebeničící. Předpovědi samozřejmě působí na motivaci, aktivitu a taktiku politických stran a též ovlivňují voliče. Ti na př. nechtějí zahazovat hlasy, a dělají svá politická, kariérová, majetková a jiná investiční rozhodnutí dle dostupných informací. Ale o to mi tady nejde. O tom o co u nás teď jde, pokud vím nebylo dosud napsáno nic. Zde nyní výsledky výzkumu veřejného mínění zřejmě působí nejvíce na ty, kteří jsou v bezvědomí. A na ty, kteří nečtou noviny. A na ty, kteří nerozumí tomu co čtou. A na ty, kteří věří všemu co čtou, i když si to protirečí, neboť si z toho vyberou stejně jen to, co jim vyhovuje. A na ty, kteří z podobných důvodů věří všemu, co jim někdo řekne. A především na ty, kteří věří jen tomu, co chtějí slyšet.

Minulý týden mi několik známých překypující pýchou oznámilo, že se přece ukázalo že oni realisti a ne já naivka měli pravdu: kutnohorská radnice je zcela zkorumpovaná. Co se stalo? Je to v Mladé frontě. (Neřekli v Dnes.) A co tam četli? Oni to nečetli, ale někdo jim to řekl. Začal jsem pátrat a tak nakonec pan Dobřanský z Café-Baru laskavě vylovil střeďeční čís-

lo z popelnice. A přečetl jsem hned nahoře v levém rohu na straně jedna v *Dnes (Středočeské vydání)* z 20. května 1998: „• Výzkum prokázal, že lidé v Kutné Hoře spojují radnici s korupcí“. Byl tam odkaz na první stránku regionální přílohy Střední Čechy. Tu jsme, již společně, znovu hledali v popelnici. Byly v ní zabaleny slupky od brambor. Stálo to zato, neboť titulek byl jasně čitelný: „Více než polovina obyvatel města je přesvědčena o korupci úředníků“. A podtitulek: „Je to výsledek pověstí a fám, tvrdí starosta“. Teprve po vysušení a vyžehlení stránky jsem se dočet v drobném textu: „Lidé si myslí, že tu korupce existuje, ale je pro ně neuchopitelná. Konkrétně se s ní nikdo nasetkal.“ A dále, že „porovnání s jinými městy ... není možné“, protože institut položili otázku o korupci vůbec poprvé právě v Kutné Hoře. A to proto, že kutnohorská radnice průzkum uvítala a na něm spolupracovala.

Ve výzkumu byla ovšem celá řada jiných, pro mne zajímavých otázek a odpovědí. Došel jsem za Honzou, který byl jedním z těch, kteří mne o zdejším skandálu den před tím triumfálně informovali. Následovala konverzace, již se zúčastnilo též několik zaměstnanců a zákazníků v jeho krámku. Podstatnou část Vám cituji: „Když já slyším nebo čtu nějaké slovo“, řekl Honza dost posměšným tónem, „tak znamená právě to, co si zvolím aby znamenalo - ani víc, ani míň“. „Otázka je“, odvětil Říša, „zda je možné přimět slova, aby značila mnoho různých věcí“. „Otázka zní“, no to Vašek z bradou hrdě vztyčenou jakoby snad nevědomě imitoval Mussoliniho, „kdo je tu pánem — a to je vše“. Byla to jen další věc, kterou Říša zažil v říši české. (Něco obdobného prý zažila také Alenka v říši divů.)

Kutnohorské noviny, čtvrtek 4. června 1998, strana 13.

Být cizincem, případně tuzemským turistou, strávili byste spokojenou dovolenou na některém z míst zdejšího okresu?

Ano.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 11. června 1998, strana 13.

Na tento měsíc připadá už stopadesáté výročí založení kutnohorské knihovny, čtete literaturu z jejího fondu?

S určitou ambivalencí píše dnes o Kutnohorské knihovně, které je 150 let. Závidím ji. Dvakrát tak stará jak já, na rozdíl ode mne je stále příjemnější, rozsáhlejší a obsahuje více stále lehčeji a rychleji dostupných vědomostí a zábavy. Zatím co já neodvratně blbnu, snad díky vynikajícím systému LANius a jej dobře ovládajícím knihovnicím, stařenka dělá stále méně chyb. Za mnoho ji vděčím a obdivuji, mj. jak čestně prošla trpkými léty německé a sovětské okupace. Přejí knihovně, její krásné a kompetentní ředitelce (které se zdá být méně než 150), a všem ostatním milým a vstříc-

ným pracovnícím (kterým je dohromady jen těžko více), aby dále kvetly a prospívaly kultuře okresu i v novém tisíciletí. V parafrázi mexického přípitku jim přeji více peněz, návštěvníků, výdrže a zdraví, aby z nich mohly mít radost.

Do knihovny jsem chodil často velmi rád — před padesáti, šedesáti lety. Při letních vedrech tam bylo příšeří a chládek, v tuhých zimách sálala velká kachlová kamna a líbezný pohled na zasněženou kašnu vyzíval ke snění. Bylo mi tam dobře, lépe než ve škole, ze které jsem se tam velmi často ulejšval. Rozhodně jsem se tam naučil víc. Doma jsme brali České Slovo, maminka odbírala Zemědělské Listy, a v knihovničce jsme měli několik svazků typu Jih proti Severu a Cirkus Humberto. Veřejně a zdarma přístupný výběr časopisů a knih otevřel cestu do světa lidských zájmů a vědomostí. Ač se stal od té doby mým pravým domovem, je tak nepřeborný, že mám stále stejný dojem jako kdysi v kutnohorské knihovně. V prvním z regálů do nekonečna se začínám probírat od leva tou horní poličkou.

Knihoven jsem od té doby prolezl mnoho. Nyní zpět v Kutné Hoře starou milenkou zanedbávám. Jsem spíše věrný polygamista, znám důvěrně vlastní odbornou knihovnu, dokážu se dobře orientovat na Internetu, a děti, příbuzní, kolegové a známí mi posílají více věcí k povinné četbě než zvládnou. U té doporučené četby bohužel již často usínám. Internet mne naopak burcuje i z do mne prosykujícího zápecnictví. Proto bych chtěl o něm něco říci.

S počítači vůbec a ve školství obzvláště pracuji dost intensivně od roku 1954. Několik historických prvenství je připisováno mně nebo skupinách v nichž jsem pracoval. Rozhodně nejsem zaujatý proti. Ale nyní se sem jako tsunami šíří šílenství, ne z Japonska, ale tím obvykle povrchním módním kopírováním Ameriky. Pokud vím zasáhlo postkomunistické Maďarsko za postkomunistické vlády nejvíce. Je to představa nové mechanizace, kdy se za komunismu zkosnatělé školy a knihovny nahradí Internetem. Kategoricky prohlašuji, že jen ten co již něco dobře umí a o něčem důkladně ví, se může z počítačů a Internetu prospěšně dovědět a přiučit. Snad jednou školní a knihovní budovy nahradí potomci Internetu. Ale úspěšně překonat instituce škol a knihoven budou moci jen tehdy, pokud budou radikálně odmechanizovány a humanizovány. Každý adept či učedník, obzvláště ten samostatný a originální, od nepaměti potřebuje občas svého mistra, *guru* nebo *sensei*. V té budoucnosti, které bych fandil, nebudete už na počítači tápat po tlačítkách POMOC a HLEDEJ, jen aby se Vám objevil další pašální blábol, který se Vašeho problému netýká, a kterému stejně nerozumíte. Když budete dělat stejné chyby, nebo když (po vzoru ptáčků a zvířátek) na obrazovku nebo reproduktory bezmocně pípnete nebo úzkostně zakřučíte, objeví a ozve se Váš známý rozumný lidský učitel či chápavá knihovnice, aby vedli Vaše ručičky na počítači od temnoty a chaosu po stupíncích k osvícenému a systematickému vědomí.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 18. června 1998, strana 13.

Jak byste si představovali večerní život Kutné Hory, aby v ní turisté zachtoužili zůstat i po prohlídce památek?

Museli by napřed vědět co se zde večer děje, kde večer nakupovat, mít kde spát, s kým spát, kde se nasnídat, a na co se další den (dny?) v okolí podívat nebo co dělat. Říkám a píši to od roku 1990. Vyžaduje to spolupráci nejen ve městě, ale i na okrese: úředníků, spolků i soukromníků, a přehlednou, integrovanou a všude přístupnou nabídku.

Ale jedná se o město, kde každá událost má jen svůj vlastní českojazyčný plakát, který, místo aby všude bil do očí, se musí systematicky hledat; kde naprosto nedostatečná plakátovací konstrukce na hlavním náměstí byla zřejmě vytažena ze sběru; kde uliční značka, udávající telefonní číslo Informačního střediska, samozřejmě ještě před přečíslováním, leží již přes dva týdny bez povšimnutí ulomena na Kouřimské ulici; kde udánlivě veřejné události jsou tajemstvím známým jen kroužkům zasvěcenců; kde jediný nevěstinec ve městě je násilně a beztrestně likvidován konkurencí z většího města; a kde, když po létech trvajících studií a vyjednávání je konečně vytvořen a veřejně diskutován konstruktivní plán radnice na vývoj areálu Jezuitské koleje ke prospěchu turismu, je v poslední chvíli zde i v Praze tajně a v zákulisí sabotován dnes ještě opoziční stranou z důvodů nezveřejněných, které jsou pak těžko pochopitelné pokud nejsou osobní a zjištěné.

Nemá cenu se o tom stále bavit. Projděte se v neděli pozdě odpoledne městem. Neuvidíte turistický ruch. Ucítíte kletbu Jankovcové, která se jako chobotnice nad městem vznáší.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 25. června 1998, strana 13.

Jak jste spokojeni s výsledkem parlamentních voleb, překvapil vás minulý víkend něčím, co jste nečekali?

Očekáváte upřímnou a veřejnou odpověď den po volbách? Je neděle, venku je horko. Vlčák si poprvé v životě zaplaval. Dobrman poprvé bez vodítka se choval na procházce úplně civilizovaně. Kutná Hora se stříbří, a večer budou kytary, středověké klání, raut ve Vlašském dvoře a ohňostroj od Jakuba. Dcera přijela ze stáže v cizině volit a strávit se mnou mé narozeniny. To vše se zdá pro mne být důležitější než výsledky voleb – prozatím.

Mezi dnešní elektronickou poštou byl dopis od americké spisovatelky Jean Georgeové. Popisuje poslední tři týdny, které strávila v nádherném Lamarském údolí Yellowstoneského národního parku pozorováním vlků krmících štěňata a kopulujícími medvědy. Jen v dovětku se ptá, zda jsem teď už senátorem. Jiné reakce na naši světobornou událost jsou adekvátnější. Profesor dr. Ranulph Glanville se ptá: „Ten nám neznámý koutek

světa, o kterém mluvil Neville Chamberlain, se dostal až k nám do Hong Kongu. Dnešní (nedělní) ranní zprávy popisují volby bez výsledku a možnosti nesmyslných koalic s většinou jen jednoho hlasu. Prý nikdo neví, jak tomu rozumět. Ty víš?“

Napsal jsem mu že ano. Že se jednomu člověku, jako i jindy a jinde, podařilo svým chorobným viděním světa infikovat národ tomu již stejně náchylný. Místo odhodlané konfrontace z realitou došlo k schizofrennímu odvrácení od strašidelné skutečnosti neprovedené reformy vládnoucí byrokracie a ekonomických elit, a všeobecně rozkládané a rozkrádané motivační a hospodářské podstaty národa. Podařilo se odpor ke komunismu v nás a k převlečeným komunistům ve všech stranách a institucích paranoicky promítnout na jednu nejednotnou stranu, a tak předstírat vlastní nevinu a odložit na až bude hůře jakákoliv bolestná řešení. I ministryně, která za svého působení nezlepšila v naší nejslabější instituci (justici) nic, a svou nečinností vážně oddálila a tím ohrozila náš vstup do Evropské unie, si svou hlavou sebevědomě vztyčenou od národa zasloužila nanebevzetí. A napsal jsem mu co dle mne bude dál. Ale to už Vám neřeknu, neboť vždy vše víte lépe. To jste právě ukázali při volbách.

Promluvil, díky Bohu svobodně, lid. Teď bohužel zase začnou kecat naši politici. Po kampani, kdy se bývalý pionýr potěmkinovského Thacherismu v Čechách dokázal presentovat jako strašák chránící nerozlišitelně špinavé politické zelí od vrabečků, kteří chtěli aspoň zobat housenky, kdy z dosavadní v parlamentu skromně kojící myšky se vyklubala Věstonická Venuše socialismu bez programové tváře, kdy jiné staré tváře zapšklý osobní nenávistí a ješitností a nové tváře zářily za nimi skrytou prázdnotou, na to, že byl konečně krásný letní víkend – národ nezklamal.

Jak si ustlal tak si lehne. Poslanecký pelech je trochu čistší bez životních důchodců a exhibicionistických sládkovců. Kdo nám bude chvíli jakoby vládnout se dovíme až se odvalí mraky od hradu a hlavně mlhy z Lánského Olympu. Ale předtím zašveholí různí šašci, a jistě několikrát zablábolí naše delfské orakulum Pehe. Naštěstí další gruntování bude nejpozději do čtyř let. Též na podzim se bude volit. Již dnes se mne zeptal také šéfredaktor Kutnohorských obzorů pan Hospec, zda budu senátorem. Ptám se Vás: Psal by takto Váš budoucí senátor?

Kutnohorské noviny, čtvrtek 3. září 1998, str. 17.

Co byste namaloval na obrázek z prázdnin, kdyby vaše učitelka vám to dala za úkol?

Tak jsem si myslel, že tohle už mám za sebou. Pokud se pamatuji, nejpozději od třetí třídy obecné jsem nenamaloval obrázek jako úkol. Vždy se mi podařilo najít nějakého kreslíře – spolužáka, který byl ochoten výkres dodat výměnou, nejčastěji za úkol v matice nebo dějepisu. Mimoto jsem byl

na panovačné učitelky odmalička alergický a co bych jim nakreslil, by se jim asi nelíbilo. Můj vztah k nim se změnil v patřičný teprve v pubertě, ale tehdy bych si byl nemohl dovolit, s ohledem na rodiče, namalovat co jsem chtěl. I můj velmi oblíbený učitel kreslení na kutnohorském gymnáziu, prof. Louda, jen dokázal mými vždy ve třídě záměrně nedokončenými malůvkami mne plácet přes hlavu.

Ironií osudu mé první kancelářské zaměstnání v exilu bylo kreslič map pro město Oslo. Tak bych teď snad něco zpatlal. Ale mé sklony se asi od dětství nezměnily. Snažil jsem se inspirovat, ale náměty, které se mi vyjevily i v pravé poledne, by paní učitelku rozzlobily, ctěné čtenáře pohoršily a váženou redakci uvedly do rozpaků. Ale je to zajímavé cvičení. Doporučuji všem čtenářům, ať si s tím pohrají.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 10. září 1998, str. 13.

Pro koho je dobré, že kutnohorskému starostovi stačilo v případě nedávného zbourání památkově chráněného domu v ulici Pod Barborou konstatování: nemám kompetence tomu zabránit?

Téměř každá filosofie vychází z předpokladu, že nemáme přímý přístup k myslí jiných. Když se setkáme s otázkou, které jasně nerozumíme a která se dá vykládat všelijak, můžeme se řídit principem štědrosti. Přiřkneme ji ten nejlepší úmysl a dáme ji pozitivní výklad.

Ságu o jednom zbořeném baráku jsem sledoval jen náhodně v místním deníku bez zloby a bez náklonnosti - „*Sine ira et studio*“ - jak má nepředpojatý soudce. Nabyl jsem povrchního dojmu že je to věc mezi památkáři a majitelem zříceniny, i když tato věc byla nějak prohlášena za památku. Pokud zájem o tuto záležitost pokračuje, proč nepožádat o vyjádření strany ve sporu? Formulace anketní otázky do věci vnáší střet hodnot. Tazatel zřejmě zdůrazňuje veřejný zájem o údržbu památek, majitel objektu svá vlastnická práva a povinnosti, a starosta skutečný stav práva a moci v našem státě. Všechny tyto hodnoty uznávám, a jejich občasný střet vítám. Už tedy není *totáč*, ale začíná se skřípavě rozjíždět *pluráč*.

Když pan starosta řekne, že v této věci nemá pravomoc, nemám důvodů o tom pochybovat. Je to jen jeden z mnoha případů, kdy by člověk mohl očekávat, že o něčem může nebo má u nás rozhodovat město (samospráva), když ve skutečnosti je to věcí okresu (státní správy). Často se ukazuje, že zde nyní vládne právní i správní anarchie, která dává prostor svobodě (někdy svévoli) subjektů. Od doby kdy přestala platit doktrína „Všechna moc sovětům!“, nestačí zajít za kámošem na sekret, a soudruh tajemník potřese varovně ukazováčkem. Pokud místo soudružských struktur by jste chtěli mít jednoznačné právo, uvědomte si, že takové právo od Chamurappiho a Mojžíše do dneška nikdo nezplodil. Vysoké vymáhané tresty též nepomůžou. Vždyť dobře víme, že ani trest smrti, natož finanční pokuty,

nezabrání činům ovlivněným okamžitými či nutkavými zájmy. Chtěli byste starosty, kteří se veřejně mravně pohoršují, a bezzubě vyhrožují? Přece máme tolik zkušeností abychom věděli, že chování, které je proti našim zájmům (které se nám nelíbí) nejsme schopni úspěšně kontrolovat. Můžeme se jen pokoušet je někdy a nějak regulovat, pokud nám na to síly a rozum stačí.

Když pan starosta řekne „Nemám kompetence tomu zabránit“ jistě to stačí dle doktríny „*Impossibile nulla obligatio est*“, formulované v římském právu Celsem Mladším tak před dvěma tisíci lety jako „Není žádnou povinností konat nemožné věci.“ Od té doby je to jedním ze základních principů každého civilizovaného právního nebo morálního řádu. Nikdo, ani volení představitelé, nemohou být považováni zodpovědní za něco, co bylo nad jejich schopnosti učinit nebo čemu zabránit.

I na otázku „*Cui bono?*“ lze štědře reagovat. Prosté konstatování starosty prospěje všem, kteří potřebují ujistit, že žijeme v právním státě a ne v lidové anarchii.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 17. září 1998, str. 17.

Nezaměstnanost roste i na zdejších okrese, jakou roli v tom hraje nedostatek volných míst a jakou neochota postarat se o sebe?

Kdyby Pán Bůh dal, aby to bylo tak jednoduché. To bych problém naší nezaměstnanosti vyřešil i já.

Mnohdy opakovanou částí zkrachované doktríny makro-ekonomických ukazatelů je rčení, že optimální průměrná míra nezaměstnanosti je kolem 5%. O tom je možno uvažovat v době hospodářské konjunktury, tj. v době kdy není krize, recese či velmi prudký růst, za podmínek ustaveného trhu, nejen pracovního, ale i ostatních, a když existuje dobře rozčleněná, vyškolená, disciplinovaná, přizpůsobivá a finálně motivovaná pracovní síla. Je zjevné, že u nás nyní tyto podmínky nepanují, a byl by proto nesmysl z tohoto čísla vycházet.

Je též pro mne nemožné reagovat na tak lidsky tragické, společensky závažné a vědecky komplikované téma tím, že se ztotožním z nějakým povrchním klišé. Pokusím se jen zmínit o některých faktorech, ke kterým by mělo být přihlédnuto při každé úvaze o nezaměstnanosti nyní u nás.

Jsmo ve světové recesi, doufejme že ne na počátku světové hospodářské krize.

Trpíme stále tím, že od roku 1938 jsem byli systematicky přeměňováni na koloniální hospodářství, sloužící válečným i komerčním zájmům německého a pak ruského impéria. Naše nerostné, zemědělské, technické a lidské bohatství bylo vykořisťováno ve prospěch již tehdy technologicky zastaralého těžkého průmyslu bez ohledu na pro nás přirozené hospodářské

toky. Naše pracovní síly, i vedoucí a vědecké, byly demoralizovány a přes generace ztratily i staré umy, mravy a sklony. Ztratili jsme kontakt s prudce se vyvíjejícím světem. Žili jsme (a stále ještě žijeme) z dědictví Rakouska a první republiky. Od padesátých let je zde rozsáhlá skrytá pod- a nezaměstnanost, a černá, šedá a primitivní (králikářská, zahrádkářská, chatařská, svépomocná, samizdatová) zaměstnanost.

Jediným cílem hospodářské transformace od roku 1990 měla být příprava pro neodvratný vstup do Evropské unie za maximálně výhodných podmínek a jako konkurenčně schopní. Místo toho jsme měli šarádu transformace skrývající chaos a džungli divokého východu. I dnes toto mnozí nechápou. Když jsem vloni začátkem října v pražském Liberálním institutu obvinil veřejně a do tváře většinu vedení ODS, že toto historické poslání nesplnili, pan primátor Koukal mi odvětil: „My se přece neucházíme o vstup do Evropy, abychom tam konkurovali!“.

Skutečná transformace by bývala přinesla restrukturalizaci hospodářství i z bolestnými krachy podniků, vlivem cizího kapitálu, změnou vedoucích, přeměnami v rozložení pracovních míst a přechodnou nezaměstnaností mnohem dříve. Ale tehdy bychom chápali, proč se to děje a měli naději. A teď už, i přes nepříznivou světovou situaci, by se věci zlepšovaly, nebo bychom byli lépe připraveni zabránit, aby její dopady nebyly katastrofální.

Nestačilo by přirozeně transformovat jen vlastnické vztahy a trh práce. Dávno měly být transformovány kapitálový trh, bankovníctví, správní a trestní právo, soudnictví, doprava a bytový trh. Smlouvy by byly vymahatelné, velké zlodějny trestatelné, a lidé by mohli za práci jezdit nebo se stěhovat.

V době takový změn, zmatku a nejistot není jasné, jak se mají lidé postarat sami o sebe (ledaže znovu králikářstvím). Plně chápu, že někteří stále, a mnozí občas, se toho bojí. Ale o neochotě se dá těžko mluvit.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 24. září 1998, str. 13.

Jakou roli hraje stínová či černá ekonomika v životě občanů zdejšího okresu, běžně na ulicích k dostání různé spotřební zboží nejasného původu?

Pod černou nebo stínovou ekonomikou si představuji velice široké pole ekonomických aktivit, které se vymykají legálním a administrativním představám o běhu legitimního tržního hospodářství. Velkou část tvoří kriminální ekonomické chování: krádeže, zpronevěry, podvody, podnikání bez povolení, neplacení daní a sociálních či zdravotních příspěvků, rozdělení plateb na účtovanou a skrytou část, nezákonné dohody, skryté monopoly, zneužití poslanecké imunity a jiných (celních, dopravních, spotřebních) výhod, využití ve vlastní prospěch či preferované poskytování úředních,

privilegovaných či tajných informací, úplatky, melouchy, vekslování, šmeliny ... atd. Pak, v postkomunistických zemích, díky nedokonalé legislativě a nedůslednému či korumpovanému prosazování zákonů a nařízení, je téměř neuvěřitelné množství způsobů jak ošidit stát či bližní. Tunelování a lehké oleje, kolotoč ssro-ček a přepisy majetku na manželky, nebo předem naplánované ztráty či bankroty jsou příkladem praktik každému již běžně známých.

V zemi, kde se ve velkém pašuje Semtex, drogy, tanky, stáda dobytka, hromady zlata a šperků, přestěhovalci z východu na západ, přírodní bohatství, a bílé maso i Viagra, je trochu směšné odpovídat (bez složitého průzkumu, který by jen trochu seriózní odpověď vyžadovala), na otázku jaká část spotřeby obyvatel okresu je od Vietnamců, je pašovaná, kradená, nebo s falšovanými spotřebními značkami.

Co se týče mne, elektřina, plyn, voda, vzduch, odpady, jídlo je Czech made. Po několika smutných pokusech to ostatní ne. Šmejdy už nekupuji. Když jsem se ptal jednoho známého, o kterém jsem si myslel, že konzumuje více a třeba odbírá i od zdejšího polosvěta, jak na tuto otázku mám odpovědět, zasmál se a řekl: "Co ty o tom můžeš vědět. Dyk i ty kalhoty a ponožky, které na sobě teď máš, jsi si objednal přes Internet z Ameriky.". Pravdu měl, ale nevěděl všechno a proč. Já vám to prozradím.

Minulý týden jsem si vzal na raut ve Vlašském dvoře svůj elegantní černý kašmírový kabát, který jsem koupil v Keezerově vetešnictví kousek od Harvardu v roce 1954 za deset dolarů. Tento týden to vypadalo na déšť, tak jsem si přes sebe do Barbory a pak na raut vzal svůj montgomerák, koupený v New Yorku, než jsem se po dvaceti letech v roce 1968 jel podívat na pražské a kutnohorské jaro. Všechny mé šaty jsou tak nějak staré, stále módní a neošuntělé. Ale ponožky záhadně ztrácím, obvykle jen jednu z páru. A poté, co jsem před dvěma léty přestal kouřit, se do různých oblíbených kalhot se zavřeným přiklopцем nevejdu. Některé mi laskavě zvětšila paní Bečánová. Ale čtyři páry ponožek a dva páry kalhot jsem si objednal. Byly tady za týden, a s poštovním a clem to přišlo laciněji, než ne zcela podobné údajně kvalitní zboží zde.

Po lopatě řečeno: účast spotřebitelů na tomto pokoutním trhu je úkazem nezkušeného chování. Velmi předražené přebytkové zboží, které nemá trvanlivost materiálu, vzhledu ani módy, je kupováno jako by ho byl nedostatek a muselo se koupit v panice. Někdy i cena je vyšší, než by byla v legitimním prodeji. Je zde znovu vytvořen, za neuvědomělé spolupráce kupujících, trh ovládaný prodejci. Spotřebitel je jak podveden, tak sveden k partnerství v hospodářské kriminalitě.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 1. října 1998, str. 13.

Zatoužili jste někdy kandidovat například v komunálních volbách? Za jaký subjekt a čeho byste chtěli dosáhnout?

Ne.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 8. října 1998, str. 13.

Ředitelství pošty, spořitelny i agentura Jakub se stěhují z Kutné Hory do Kolína. Klesá podle vás prestiž našeho okresu?

Naprosto nepřipraveni, po deseti letech většinou podvodné, často jen předstírané, vcelku neúspěšné a naprosto nedokončené hospodářské, administrativní, daňové, legislativní, dopravní, vojenské, a hlavně společenské reformy, vstupujeme do delšího období světové hospodářské, finanční, politické, vojenské a migrační krize.

V takové situaci se nechci zabývat, na základě třech odlétajících vlaštovek, otázkou o prestiži okresu. Nakonec bude okres a město mít takovou prestiž, jakou si zaslouží. V tomto směru je jen příznačný odchod Agentury Jakub po dvou letech usilovného snažení přivést do města kulturu vysoké úrovně, přes trvalý nezájem místních institucí, úřadů, sdělovacích prostředků a obyvatel. Odchod ředitelství není tak významný, ježto jako i většinu místních soukromých podnikatelů, je osud města dosud příliš nezajímá. Bohužel jediným skutečně vynikajícím právním občanem a mecenášem Kutné Hory je tabákovka.

Měli bychom se konečně vážně zeptat nejen „*Quo vadis Kutná Hora?*“, ale kam by mohla a měla jít. Má mnoho nevýhod, se kterými nutno počítat. V důsledku nenapravitelně špatných minulých rozhodnutí město nemá přímé hlavní železniční a dálniční spojení. Zemědělské zázemí místních obchodů, úřadů a škol bylo zničeno. Pokus o změnu města na průmyslové, posádkové, policejní a administrativní (který jsem nazval kletba Jankovcové), se nepodařil. Nepřirozené a uměle umístěné továrny zkrachují, posádka odchází a odejde, StB je v důchodu a vymře, a zbytek úřadů téměř zmizí jakmile se uskuteční šileně nepromyšlená krajská samospráva. Zbudou důchodci, nezaměstnaní a hroutící se paneláky. Historické město bude krásně pomalováno Kalfusovými barvami, pěkně vydlážděno a osvětleno. Zda při budoucí hospodářské krizi ho UNESCO a zahraniční turisté užijí, pochybuji.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 19. listopadu 1998, str. 17.

Proč přišlo k volbám tak málo lidí? Podnítí výsledek prvního senátního kola účast v tom blížícím se druhém?

Mohl bych přirozeně parafrázovat titul na první straně úterních Kutnohorských novin, že za malou účastí stojí znechucení politikou, připomenout že to byly již další volby v krátkém čase, a tvrdit, že smlouva mezi ODS a ČSSD vzbudila ve voličích pocit marnosti a impotence.

Medii téměř ignorovaný výsledek výzkumu IVVM, provedeného letos 5. až 10. října, byl zcela jasný. Skoro polovina dotázaných neznala po dvouletém působení svého senátora, a jenom pětina mu důvěřovala. 48% občanů nevědělo, zda se do Senátu volí stejným způsobem jako do poslanecké sněmovny, a dalších 14% si myslila, že stejně. 64% tehdy nevědělo, zda se v jejich volebním obvodu budou konat senátní volby. Voleb do senátu se tehdy chtěla zúčastnit necelá polovina občanů.

Od října se zřejmě nestalo nic, co by přimělo občany k větší účasti na české „vysoké“ politice, spíše naopak. Asi se jim jeví jako soukromé sdružení žvanilců, drben a šašků, kteří se za svou činnost sami určují platy. Kdyby nebylo obecních voleb, účast na senátních by byla ještě nižší. Již tři roky nám chybí jakákoliv představa, jak vybědnout z ekonomického, politického, správního a mravního marasmu, do kterého jsme se za posledních šest let dostali.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 26. listopadu 1998, str. 14.

Připojili jste se minulý týden k bojkotu monopolního Telecomu, který chce opět zvýšit telefonní poplatky?

Ano.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 3. prosince 1998, str. 17.

Měli by poslanci v tajné volbě starosty či rady dodržet předešlé dohody uzavřené při vyjednávání o obsazení křesel?

Poslanec je poslán voliči, aby zastupoval jejich zájmy, a ne zájmy jiné (a to ani zájmy politické strany). Kde existuje preferenční hlasování, nelze ani říci, že poslanec byl zvolen za stranu. Přijetím volebního mandátu a svým slibem se poslanec nezavazuje sloužit straně ani stranickému vedení, ani stranické základně (zde často čítající tucet až dva členů, kteří jsou současně na kandidátce). Slavnostně slibuje dle vlastního svědomí a vědomí sloužit jen obci či státu a svým voličům. Smyslem tajného hlasování je mu umožnit, jednat podle svých osobních poznatků, které mohou být nezveřejnitelné nebo neprokazatelné; podle zhodnocení situace, o kterém se ne-

chce nebo nemůže sdílet či přít; podle strategie a taktiky, kterou osobně považuje za nejvhodnější, ale nechce ji předem prozrazovat; podle hodnocení zájmu voličů a obce či státu, které se liší. Tuto svobodu by při hlasování veřejném neměl.

Zákulisní dohody mezi politickými subjekty před volbami či hlasováním se oprávněně dělají, aby se našla rozumnější cesta řešení možných konfliktů a problémů, než jaká by dle očekávání byla výsledkem hlasování bez předběžného vyjednávání. Průběh jednání bývá často utajován. I když jsou zveřejněny výsledky, mají ještě menší právní i morální závaznost, než předvolební programy a sliby stran. Ty jsou aspoň sliby voličům, a ne koňské handly.

Pokud by měly být nátlakem veřejnosti či stran takové dohody vynucovatelné, muselo by především dojít k veřejnému hlasování. Považuje se však za záruku demokracie, že veřejné hlasování nelze vynutit, pokud jen jeden poslanec požádá o hlasování tajné. Zrovna tak se považuje za protidemokratické a právně neplatné vyžadovat na kandidátech ve volbách jakékoliv předvolební sliby, písemná podepsaná prohlášení či dokonce materiální záruky, že v případě zvolení budou sloužit zájmům jakéhokoliv jiného, nebo podléhat disciplíně jakémukoliv jinému subjektu (včetně politických stran) než ústavě a svým voličům. Tajné hlasování má poslance chránit právě před takovými tlaky. Volit podle dohod by měl jen tehdy, pokud je vnitřně přesvědčen, že to odpovídá zájmům voličů a obce.

Udržíme fikci, že volíme osobnosti a ne šéfy politických stran a skupení a jejich stranické placené i uplacené aparáty. Jinak by stačilo mít parlament vůdců, jimž každému dáme určitý počet hlasovacích akcí. Preferenční volby osobností a tajné hlasování v zastupitelstvech nám aspoň částečně umožňují mít něco, co se trochu více podobá radícimu se sboru nezávislých jednotlivců svobodně rozhodujících o věcech veřejných, a méně připomíná shromáždění agentů zákulisních podnikatelů dělících se o veřejné statky mezi sebou.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 10. prosince 1998, str. 17.

Působí na vás advent jiným způsobem než ostatní období roku, pozorujete změny i na lidech ze svého okolí?

Starý zákon. Údolí nářků a horizont naděje.

Babička Jungová říkala každý rok — a tak než se nadáme, bude Mikuláš. Než se oklepeme, budou Vánoce. A na Nový Rok, o slepičí krok.

Údolím nářků putujeme celý život, ale v listopadu a prosinci je nám přitom ještě zima, vlhko a temno. Chce se nám být u krbu, drát pospolu peří, dávat si dům a život do pořádku.

Živíme se nadějí, že sníh přestane padat a Meluzína kvílet, slunce bude svítit déle a pomiluje půdu, kterou mraky zavlaží, z lůna přírody se vyline zeleň, květy a mnohá mláďata, svět ovládne nový jasný řád, a my, aspoň v duchu, budeme znovu skotačit. To je náš horizont naděje, který před námi cestou ustupuje až do jejího konce.

O Vánocích si zazpíváme. Narodil se! Z života čistého. Přichází nový zákon.

Pějme píseň dokola... Věčné návraty. Periodicita vesmíru od nanosekund po miliardy let.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 17. prosince 1998, str. 13.

Domníváte se, že by bylo dobré, aby řidiči z bezpečnostních důvodů v zimě omezili své cesty? Vy sami jezdíte méně?

V zimě používám auto daleko více než v létě. Tuto zimu mám v úmyslu se spoléhat na cestování osobním automobilem ještě více. Důvody jsou vskutku jednoduché. V zimě je mi venku zima. Aspoň v Kutné Hoře je nepohodlné, namáhavé a nebezpečné chodit pěšky po neošetřených chodnících již pradávno (zdá se bezúčelně) rozkopaných a samozřejmě do bezpečného stavu neuvedených našim soukromým Telecomem, který je obdáván nadpřirozenými a nadvládními pravomocemi. I chodit se Žižkova do středu města po ulici, která se bude jistě jednou dláždít, je nad mé nynější akrobatické schopnosti.

Na západě dávám přednost cestování vlaky, jak k vůli pohodlí tak z ekologického altruismu. Ale používat veřejné dopravní prostředky na časté nutné cesty do Kolína a do Prahy, přestože je mám díky zákonnému privilegiu zadarmo, by bylo naprosto neekonomické. Ztráta času, nervové napětí, únava z nepohodlí, otřesy páteře v zastaralých vagónech a autobusech, hnus ze špíny, čekání ve studených, nezastřešených a proti větru nechráněných prostorech, často nevytopené dopravní prostředky – to je realita Klausovy třetí cesty naší veřejné dopravy, která je teď ještě horší, než za virtuálního socialismu. Takové trvalé ohrožení zdraví a peněženky (čas i zdraví > peníze) si prostě nemohu dovolit.

Pokud je otázka vybudnutím k tomu, abych vyslovil přání Ježíškovi, byl bych rád, aby se riziko mého cestování autem snížilo tím, že jiná auta budou jezdit když ne opatrně, tak alespoň v rámci předpisů. O tom, zda mají ostatní něco dobrovolně omezovat, neuvažuji ani ve svých erotických snech. Ale moc bych si přál, aby byla zavedena zdravotně a esteticky vyhovující norma pro emise nákladáků a aby řidič, který opustí své auto s běžícím motorem a jedovatým smrdícím výfukem, byl nemilosrdně pokutován.

Kutnohorské noviny, středa 30. prosince 1998, str. 17.

Vzpomenete si na tři události tohoto roku na které byste nejraději zapomněli? Co vás naopak letos nejvíce potěšilo?

V mládí jsem měl fotografickou paměť. Dlouhá léta jsem pracoval na jejím zdokonalování. Využíval jsem všech dostupných prostředků, od systému starořeckého Mnemona až po výtvarky moderní psychologie, psychiatrie a neurologie. Dával jsem si na noc do postele nejen písemné materiály, které jsem musel chtít nechtě nastudovat, ale dokonce jsem používal i nahrávky, které jsem si pouštěl v noci pod polštářem. Tak jsem si vytvořil i paměť taktilní a stereofonní.

Někdy se v noci probudím, neboť mně něco tvrdého tlačí, vidím barevné obrazy před očima a slyším něco jiného v každém uchu. Ale nikdy si nemohu vzpomenout, co to bylo. Důsledkem dlouhých dnů a nocí u počítače se mi však vždy při probuzení před očima v červeném rámečku a písmu Ariel objeví oznámení:

WARNING: Physical memory is 100% used.
Insufficient memory may result in poor system performance.

Vím co toto VAROVÁNÍ znamená: Má fyzická paměť byla (asi mým usilovným výcvikem za podpory alkoholu) stoprocentně použita. Nedostatečná paměť může způsobit chabou výkonnost systému.

Takže již před zlomem tisíciletí jsem dospěl konečně k vrcholnému využití paměti. Bez jakéhokoliv úsilí jsem zapomněl nejen tři události roku, které bych nejraději zapomněl, ale i události budoucí, o kterých mi jiní — i já sám sobě — důrazně říkáme, že je nesmím zapomenout. A co mě nejvíce potěšilo - tohoto stavu nirvány (Němci tomu říkají *Vergangenheitsbewältigung*) jsem docílil již pouhých padesát let po vítězném únoru. Předčil jsem kapitalistického Alzheimerera a zvládl i budoucnost.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 7. ledna 1999, str. 14.

Nové tisíciletí se opět o rok přiblížilo. Působí na vás nějak fakt, že je už na dosah ruky?

Přízrak roku 2000 na mne působí silně. Vždyť jde nejen o fin-de-siècle, ale o konec tisíciletí. A jaké tisíciletí to bylo! A co bude teď? Abych citoval vysoce postavený lékařský zdroj: „Je dostatečně dokumentováno, že starší lidé reagují špatně na stress“. Pokud se události dočkám, chci ji mít za sebou.

Hrozba apokalypsy a konce světa se nedá přejít lehce. Když nevěříte prorokům Izaiášovi, Ezechielovi a Danielovi ani miláčku Páně apoštolu Janovi (že všichni padneme mečem, morem a hladem a hrůzami ještě příšernějšími zanikne celé Stvoření), věřte jako většina lidí moderních Nostrodá-

movi. Prý jsou mezi námi skini, kteří věří v Hitlerovu tisíciletou Říši. Že tu jsou lidé, kteří naopak věří ve Stalinovi věčné životní jistoty, vím. Pokud vy jste skutečný skeptik, věřte aspoň Billu Gatesovi. Všichni osvícenci vskutku post-moderní se bojí Y2K, toho osudného okamžiku, kdy všechny počítače a jiné automaty na světě přeskočí z 1999 na 0000 a moderní civilizace se zhroutí — snad se uděje nový velký třesk a vše (bohužel) se zase bude rozvíjet od samého počátku.

Opravdu to nejhorší je, že příštího Silvestra bude nedostatek šampaňského. Vypiji ho Američané. Vloni jich 43 milionů koupilo průměrně dvě lahve. Letos se má spotřeba ztrojnásobit. Ale na světě se ročně vyrobí jen 270 milionů litrů pravého šampaňského. Toho podřadného, laciného, a snad ne pravého, i sektu (např. Bohemia 2000), pro nás možná zbude dost. Má přítelkyně už minulý týden přinesla třilitrovou flašku, kterou dostala před dvěma lety k narozeninám. Není to Dom Perignon, ale přesto jsem ji požádal, aby láhev i obsah pro jistotu ještě na rok uchovala.

Kiribati suverénně změnila mezinárodní datovou hranici, aby zahrnovala Karolinský ostrov a tak aby tento ostrov (vládou účelově přejmenovaný na Ostrov milénia) byl první, na který dopadnou paprsky slunce v roce 2000. Pro sebe a svého ovčáka Hurona, který miluje vodu, jsem vybral Fiji, kam nový rok chodí tradičně nejdříve. Na Silvestra 1999, přesně před půlnocí, za zvuku bubnů a světla loučen, skočíme z vysoké skály do moře, a pokud svět neskončí, vyplaveme na povrch a nalapáme už vzduch nového tisíciletí.

Páchnout bude stále stejně olejem, který pokrývá moře. Jako jiní ztroskotanci v čase, budeme se muset smířit s tím, že jsme se vynořili v tisíciletí starém. Podle gregoriánského kalendáře totiž začne 3. milénium až v 00:00:00:00:atd. hodin dne 01.01.2001. Ale na tom objektivně asi vůbec nezáleží. Sobota 1. ledna 2000 bude s největší pravděpodobností všude na světě obyčejný den s obvyklými radostmi a starostmi a jen s větší kocovinou. Vždyť smysl všeho je jen pověra, kterou, ovlivnění spleti nesmyslů vytvořených těmi před námi, si vsugerujeme sami.

V americké sociálně antropologické tradici se od doby Franze Boase kultura chápe jako hřející kobereček z hadrů a záplat. Ona nesnesitelně realistická představa byla nevyhnutelně oparfemovaná Ruth Benediktovou a Margaret Meadeovou, čmuchačkami exotických kultur považovaných za květiny vzrostlé na substrátu lidské biologie. Tato romantická přetvářka, Evropanům vždy blízká, byla k nám reimportována po roce 1990, posílená zdejším kladným přijetím fašistického filosofa Heideggera — „pravý domov člověka je v řeči“ (tj. v osobních fantasiích a společných kulturních obrazech).

A tak místo, abychom se třásli hrůzou z přírodního vesmíru, veselíme se v říši duchů (pro labužníky v řeckém smyslu *eidelon*). Aby se nám příroda aspoň dočasně zdála být smysluplná, vyžíváme se v osobních rituálech přechodů (Arnold van Gennepe): narození, puberty (výuční list či středo-

školská maturita), páření a smrti. Větší hráz proti rozporným prožitkům okamžiku bytí a věčnosti nebytí a proti vědomí střídající se nekonečné prázdnoty a hmotnosti vesmíru představují rituály kolektivní, vkládající smysl do přírodních událostí (slunovraty, tání, sání, rozkvět, úroda) i do umělých civilizačních pomníků v prostoru a rozmezí v čase. Mezi ně bude patřit i *dance macabre* příšer, šašků a opilců na Silvestra 2000. V *masca e bergamasca*, opakující se s proměnami pod Alpami již od doby kamenné, budeme se zoufale snažit zakrýt před sebou a jinými, co skutečně jsme, abychom se mohli aspoň na chvíli zdát něčím významným.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 15. ledna 1999, str. 13.

Má městská rada plnit funkci spíše odborného, nebo politického týmu?

Teď v Kutné Hoře nejsou ani jedni ani druzí. Ve vyspělých zemích jsou města občas řízena správci, zaměstnanými městskou radou za přesných smluvních podmínek. Bývají kvalifikováni úspěchy ve vedení organizací obdobné komplexity či příslušným vysokoškolským vzděláním v oboru městské správy. Za městské odbory zodpovídají převážně úředníci s definitivou, zkušeností a vysokoškolským vzděláním. Politický dozor nad nimi vykonává starosta (má koncepční a reprezentativní funkce) a radní. Obojí jsou voleni občany buď přímo, nebo přes kandidátky, které nejsou jen volebně účelovým hloučkem nesourodých lidí. Pod programovým a fiskálním dohledem skutečných představitelů obyvatel by Kutnou Horu měli řídit odborníci. Kdyby se tací našli, museli bychom my být schopni solidní komunální politiky volit, a fundované administrátory respektovat a platit.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 21. ledna 1999, str. 7.

Splnil monopol MVE očekávání, když cena za svoz odpadů letos vzrostla?

Ježto jsem si musel nechat vysvětlit co je monopol MVE, zřejmě jsem v této záležitosti žádná očekávání neměl. Ale nyní bych navrhl, aby osamělé hlavy domácností se sjednotili v Občanské sdružení odpadníků a nabídly mnohačlenným domácnostem, aby nejdříve dovezly svůj odpad k nim. Bylo by však asi rozvážné poradit se před zahájením činnosti s nějakým finančním odborníkem, neboť by se mohlo stát, že režie celé nápravné akce by přišla na víc, než bychom postiženým rodinám ušetřili. A též s právníkem, neboť zákon umožňující monopol svozu možná takovou občanskou před-svozovou společnost zakazuje.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 28. ledna 1999, str. 14.

Považujete za únosné, že předseda sněmovny Václav Klaus osobně prezentoval na jugoslávské ambasádě srbský překlad své knihy Česká cesta krátce poté, kdy Srbové v Račaku pobili čtyřicet kosovských Albánců?

Přece se nebudu tvářit, že jsem nyní překvapen a mimořádně pobouřen tímto dalším malým, ale zcela důsledným projevem člověka, kterého volí třetina národa a jenž se může stát mým příštím prezidentem. Již před lety sdělil (slyšel jsem ho z třetí řady v kutnohorském Tylově divadle), že nerozezná špinavé peníze od čistých, neustále zdůrazňoval, že neuznává všeobecnost hodnot a prohlašoval, že je radikální pragmatik, realista a racionalista (v klinické psychologii se tato kombinace nazývá psychopatickou), často tvrdil, že záležitosti pro obyčejné lidi i skutečné vědce velmi důležité jsou pro něj pod prahem zájmu a rozlišitelnosti, a nikdy nepřijal odpovědnost za podvody a přečiny páchané ve straně, již je předsedou.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 4. února 1999, str. 14.

Domníváte se spolu s jedním s okresních úředníků, že zamýšlený supermarket na prostranství mezi kutnohorským sídlištěm Na Studních a Sedlcem je městotvorným prvkem?

Určitě. Někdy v třetím tisíciletí, zákazníci se i u nás budou snažit ušetřit čas, námahu a výlohy za dopravu a najít co největší rozpětí druhů, kvalit a cen zboží. Pokud se velká tržní střediska nenastěhují k zákazníkům, budou zákazníci, hlavně o víkendech putovat za nimi. Tím se zmenší návštěvnost krámků a kulturních zařízení ve městě. To se stalo na západě (jako nyní i u nás) tam, kde kvůli cenám pozemků se tržní střediska (i s koupališti, zábavou pro děti a dospělé, kiny a restauracemi) zakotvila na periferiích. Pak, aby obnovila své středy, je města daňovými úlevami a dotacemi na infrastrukturu musela lákat zpět.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 11. února 1999, str. 14.

Dotýkají se vás nějak takzvané „narušené vztahy“ mezi státem a církví, o kterých se v poslední době v mediích píše a hovoří v souvislosti s majetkovými požadavky církví?

Pokud bych se měl rozhodovat, zda dát kulturní bohatství, lesy, rybníky a půdu do péče buď jepičím Klausům a Zemanům anebo dvoutisícileté církvi (případně židovským obcím s tradicí aspoň dvakrát tak starou), zdá se mi jasné, kdo se ukázal odpovědnějším a poctivějším správcem.

Asi před 1,104 lety jsme si prý od Němců koupili vstup do Evropy za 500 hřiven stříbra a 120 volů. Proдали nám tehdy západní civilizaci a křesťanskou kulturu. Nyní se naši vrchní kejklíři dovolávají právní kontinuity:

Císaře Josefa, norimberských zákonů, Benešových dekretů, Klausovy restituční čáry, výlučnosti občanství a absolutní suverenity centrální státní moci. Němečtí sociální demokraté nás do Evropy nechtějí. Stříbro je rozkradeno. Co kdybychom, jako tribut míru, tentokrát nabídli naše ústavní činitele?

Kutnohorské noviny, čtvrtek 18. února 1999, str. 14.

Kutnohorská městská rada seškrtila plánované investice ze 190 miliónů na 70, ale hodlá utratit pouze 20 miliónů. Do čeho by se mělo především investovat?

Správným nakupováním a investováním na úvěr (aby se neztrácelo na inflaci a nepromarnily se příležitosti) roste schopnost získávat další úvěry. Zastavovat výhodné potřebné nákupy a strategické investice jen aby se snížila zadluženost, je pro obce a státy v kapitalismu povážlivé.

Už 10 let se přimlouvám o obnovení dětského zoo, hřiště a parku za můstkem u Vlašského dvora. Mělo se to stát letos. Ještě 20 let se budu muset snažit šourat nebo vozíčkarit a doufat, že do zaslíbeného koutku aspoň dovedu praprapravnoučata své sestry a svoje.

Jinak souhlasím s ředitelkou okresního muzea dr. Kršákovou, „že především rozdělané věci by se měly dokončovat“. *Coitus interruptus* je nelibý i ptákům.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 25. února 1999, str. 14.

Přitahuje vás dramaturgie divadel, kin a galerií v Kutné Hoře a Čáslavi?

Ano.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 4. března 1999, str. 14.

Jak myslíte, že budou lidé za deset dní vnímat šedesáté vyhlášení a na šest let zřízení Protektorátu Čechy a Morava?

Asi štěknou jen mí dva psi. Já, kdo jsem zažil v to zasněžené chmurné ráno počátek postupné ztráty 300 let těžko nabývané národní důstojnosti, budu asi o samotě výt. Tehdy ještě významná skupina Čechů byla ochotna si hrát na Blanické rytíře a bojovat, aby zvítězila pravda Boží (i když, dle Jana Masaryka, to dá fušku). Ale tehdejší rozhodný pokyn našich vojevůdců „*zachovejte klid a rozvahu*“ (doplněný lidovou moudrostí „*i kdyby vám srali na hlavu*“) si časem vepsala na svůj štít převážná většina národa. Bez cizí nadvlády se nyní udělují řady Bílého lva zrádcům a ve vládě bobtnají kolaboranti, zatímco bojovníci za svobodu dostávají od vděčného národa potvrzení o promlčení svých „trestných“ činů.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 11. března 1999, str. 7.

Kde vidíte příčinu neochoty mladých nezaměstnaných přijmout místo v rekvalifikačních kursech pořádaných úřadem práce?

Opravdu nevím. Je mi to cizí. Doškoloval a přeškoloval jsem se celý život a dělám to dál. Zdá se mi to nezbytné. A docela mně to baví.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 18. března 1999, str. 7.

Říkalo se: Březen, měsíc knihy. Vybrali byste si nyní na pultech našich knihkupectví?

Totální zmatek po roce 98 v nakladatelstvích a na knižním trhu je za námi. I v Kutné Hoře je na pultech široký výběr klasiků a novinek jak českých tak překladů a co si objednáte navíc, přijde rychle. O osvětové knihovny a knižní kluby oblíbené od první republiky poklesl zájem. Dosud chybí (i v Praze) možnost prohlédnout a zakoupit cizojazyčnou literaturu, jak beletrii tak odbornou. I u nás již lze vybírat a kupovat české knihy přes Internet. Cizojazyčná literatura je dostupná kreditní kartou (platnou v zahraničí) přes Internet z Německa, Anglie či USA. Cena se však poštovným téměř zdvojnásobí a naše celní úřady dovedou změnit radost ze svazku milostné poezie na kafkovský horor.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 25. března 1999, str. 7.

Odpůrci obchvatu Čáslavi po straně říkají, že odklon dopravy zničí ve městě obchod. Nemýlí se?

Asi se mýlí (až na čerpací stanice uvnitř města). I kdyby to způsobilo menší DOČASNOU ztrátu několika krámům, jde o podstatné TRVALÉ zlepšení životního prostředí všech občanů i návštěvníků (hluk, toxicita, prach a jiná špína, pouliční bezpečnost, rychlost a pohodlí vnitroměstské dopravy; vzhled a životnost města, dlažby, bytů, omítek, zahrad, prádla). To by se ani zdaleka nedalo koupit z daní, které by možná pro město připadly z případných krátkodobě maličko větších příjmů postižených obchodníků. Obchvat přinese brzy i těmto obchodníkům materiální prospěch a jejich rodinám lepší život. Kéž by i Kutná Hora našla vynalézavost, odvahu, a zdroje k podobným krokům.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 1. dubna 1999, str. 7.

Je April. Necháte se nachytat?

Do února 1948 jsem žil 22 let v Československé republice, kde se (i za německé okupace) lidem mohlo a vyplácelo důvěřovat. Pak jsem zde zažil

na 5 měsíců svět lží. Proto jsem v červenci 1948 odešel. Poté jsem znovu žil 41 let ve světě, kde se sliby většinou plní. Od roku 1989, kdy jsem se vrátil, nalétl jsem mnohokrát. Nevadí mi to, neboť i když pomalu, chybami se učím. Kdybych neměl dostatek síly a odvahy, abych přesto důvěřoval, musel bych znovu odejít. Lituji jen toho, že ačkoliv jsem v roce 1991 odolal Zieleniecovu lákání, abych se stal členem Rady ODS, dvakrát jsem volil Klause. Slibuji, že už to neudělám.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 8. dubna 1999, str. 7.

Vedeme prostřednictvím NATO s Jugoslávií válku o Kosovo?

Stalo se už, abychom za něco nebojovali jen prostřednictvím někoho jiného? Pro Rakousko, nacistické Německo a Sovětský svaz nás drtivá většina loajálně demonstrovala, bojovala (nezapomeňte na česko-rakouské prapory, Slovensko a čs. rozvědka) a pracovala. Po vítězství západu jsme zamávali prapory, začali střílet z týlu na již poražené vojáky na útěku, zazvonili klíči a prohlásili se za hrdé spojence vítězů. Pokud za nás někdo bojuje, jsme národ morálně nadřazený a rasově holubičí. Autoritářství, nacionalismus, šovinismus, rasismus, fašismus, státní svrchovanost a čistky — to zůstane z komunismu, když se zhroutlí bláboly o internacionalismu, rovnosti, beztřídní společnosti a míru. Západ, i s Polskem, bojuje jako obvykle bez nás a za nás, NE O KOSOVO, ale aby tento mor nezůstal chronickou nákazou Evropy do třetího tisíciletí.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 15. dubna 1999, str. 7.

Hovoří se o rozvoji občanské společnosti. Jakou máte představu o náplni tohoto pojmu? Má občanská společnost v dnešní době plný význam?

Počátky občanské společnosti se u nás prozatím začínají projevat zájmem o vytváření a podporu neziskových organizací. Občanská společnost existuje, pokud občané, bez ohledu na to, zda jsou k tomu zvoleni nebo jmenováni, cítí naprosté a samozřejmé právo a přirozenou povinnost osobně zasahovat do věcí veřejných, které se jich dotýkají nebo které je zajímají, a pokud necítí, že jim v tom někdo brání nebo jim to zazlívá. Dalším znakem je ochota a odvaha občanů vyjadřovat své názory na věci veřejné ve společnosti i v médiích a důvěra, že jejich hlas bude slyšen a brán v úvahu. Pak považují společnost za svou vlastní.

Zatímco míra parlamentní demokracie je, jak svobodně mohou občané o věcech mluvit, míra občanské společnosti je, jak účinně mohou do věcí mluvit.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 22. dubna 1999, str. 7.

Pokud byste mohli ovlivnit rozhodování zastupitelstev, získal by návrh na zrušení parkovacích poplatků v centru měst vaši podporu?

Nezískal. Centrum města je omezený prostor, který patří všem občanům a je udržován a hlídán za jejich peníze. Pokud jej někdo používá s vyloučením jiných, měl by za to platit. Tyto peníze jsou také potřeba k rozšíření parkovacích možností. Mimoto používání automobilů ve středu města snižuje kulturní, bezpečnostní i zdravotní kvalitu prostředí a škůdce (automobilista) by měl platit odškodné. Všeobecně: Už toho máme tolik zadarmo, že brzo nebudeme mít dost peněz si něco koupit.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 29. dubna 1999, str. 7.

Oslovuje vás sobotní Svátek práce? Budete slavit?

Každý rituál oslovuje různé lidi všelijak, a díky Pánu za to. Kolektivní rituály jsou vyznáním víry nebo sounáležitosti. Jsou využívány organizacemi a státy jako nástroje společenské kontroly. Účast je pojmána jako zveřejnění loajality církvi, straně, režimu, nebo podpora či úkaz úcty k některé kategorii obyvatel. Minulý režim změnil Den zaměstnanců (který kupodivu nazýval SVÁTEK nejvyšší ctnosti PRÁCE) na Den otrokářů a otroků. Povinně se ukazovalo veřejně osobní podrobení představitelům partajní moci. Dodnes je důsledkem všeobecné znechucení a neúčast na veřejných oslavách všeho druhu. Mne osobně nejvíc oslovují Svatí Pankrác, Servác a Bonifác. Nemohu se jich dočkat už od března. Budu je slavit sázením různého zimomřivého plevelu.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 6. května 1999, str. 7.

Města na Kutnohorsku se zbavují balíků kontrolních akcí energetických společností. Dělají dobře?

Osobně nedržím akcie energetických společností ani nejsem makléř, který se na tento druh akcí na českém trhu specializuje. Proto jsem neměl důvod si opatřovat expertizu a konkrétní detailní vědomosti, které bych považoval za nezbytné k odpovědnému rozhodnutí tohoto druhu. Nemám též informace o finanční situaci a strategii různých obcí. Nicméně, pokud bych chtěl pro sebe nebo musel z úřadu za jiné spekulovat, snažil bych se vůbec vyhnout českým trhům cenných papírů. Od zavedení Klausovy neviditelné ruky v bezzákonném prostředí též na všech našich trzích cenných papírů, je účast zajímavá jen pokud je hráč ochoten a schopen podvádět (např. využitím vnitřních informací, tzv. *insider trading*) nebo má peněz tolik, aby s nimi mohl dovolit hrát opakovaně v loterii.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 13. května 1999, str. 13.

Velké podniky bývají finančním motorem lokální kultury. Všimli jste si na Kutnohorsku něčeho takového?

V Česku se dobročinnosti meze kladou. Předpokládá se, že veškeré přerozdělování má dělat stát, na který je možno beztrestně a bezmocně nadávat. Aspoň v Kutné Hoře se mecenáši již naučili, že místo reklamy je zde dvojí závist: vůči těm, kteří dávají a vůči těm, kteří dostanou. A tak se své dary snaží tajit. Je proto těžké si udělat obraz, která firma dává kolik a komu. Největšími „motory“ kultury jsou městský úřad a tabákovka. ČKD se přes vlastní potíže snaží. Vím, že Komerční banka přispívá na různé významné akce, což neznamena, že ostatní banky tak nečiní. Z menších firem jedna darovala jisté organizaci „vše co jsme si mohli dovolit, protože se nám její záměr líbí a též abychom dali příklad jiným“. Od té doby na ni žádosti útočí jako roj sršní. Druhá dá každému tisícovku, pokud z daní odepisovatelné peníze stačí.

Kutnohorské noviny, pátek 21. května 1999, str. 13.

Jsme národem mistrů světa v pití piva. Je to naše výhoda nebo slabina?

Blahopřeji!

V sobotu jsem začal opravovat kapličku přilepenou na rohu Vojtěšské a Kouřimské na mé zdi, po domluvě s paní Hrdou, která o ni již mnoho let pečuje. Hned k tomu měl připomínky soused, kterému zpustošená nikdy nevadila. Od té doby hledám inteligenci ve vesmíru. Za dvacet hodin a dvacet šest minut se mému počítači podařilo zpracovat asi 25 vteřin šumu zachyceného radioteleskopem v Arecibu ve čtvrtek 7. ledna 1999 od 17:14:59 z mrňavého kousku vesmíru. ET se prozatím neukázal. Pokud máte počítač a chcete, aby hledal také, zatímco pijete pivo, díváte se na hokej či nadáváte sousedům, napojte se na <http://planetary.org>. Dostanete návod i v češtině.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 27. května 1999, str. 13.

Je psaní dopisů v dnešní době nemoderní a zbytečné?

Pokud chci sdělit buď důležité anebo/těž složité či citové poselství, ať vysvětlovací, vyhlášovací nebo vyžadující, napíši dopis. Když to spěchá, pošlu nejprve kopii elektronickou poštou a pak originál pošlu poštou hlemýžďí, někdy i doporučeně.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 3. června 1999, str. 7.

Setkáváte se pravidelně se svými spolužáky ze studií? O čem se spolu po letech bavíte?

Žil jsem přes čtyřicet let v cizině, bez styku se svými přáteli z dětství nebo spolužáky. Když jsem se vrátil, téměř všichni mne přijali zcela samozřejmě. Jsem za to vděčen a těší mě to. Nicméně naše životy byly tak odlišné, že každé setkání přináší překvapení. Pokouším se jejich životy rekonstruovat, abych rozuměl jim i sobě. Nelze otálet. Ježto díky svému složitému osudu jsem i zde chodil do různých škol, jsem zván na více abiturient-ských večírků. Na tom posledním bylo konstatováno, že nás dosud zemřela přesně polovička.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 10. června 1999, str. 9.

Nestačila by na Kutnohorsku jen jedna nemocnice, která by poskytovala akutní lékařskou péči?

Ve vyspělých zemích je již více let snaha převést co nejvíce akutní péče do dokonale technicky a personálně vybavených pracovišť na straně jedné a do ambulantní péče s domácí ošetrovatelskou službou na straně druhé. To ovšem vyžaduje lepší organizaci zdravotnictví a infrastrukturu veřejných služeb včetně dopravy, než se kterou můžeme i v dohledné době počítat u nás. Já bych se osobně docela spokojil s jednou nemocnicí, na př. kolínskou, pokud bych mohl důvěřovat, že technické vybavení a kvalifikace i zájem zdravotnického a pomocného personálu bude na minimální úrovni. Prestižní a hospodářské soupeření mezi Kutnou Horou a Čáslaví v tomto směru je nezajímavé a jen na škodu.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 17. června 1999, str. 9.

Korunové položky jsou v zastupitelstvech projednávány hodiny. Milionové jsou rozhodnuty za pět minut. Proč?

Lidé (mezi nimi jsou i někteří zastupitelé) v nejistých situacích jsou tím rozpínavější čím více se pohybují v mezích svých zkušeností a čím menší zodpovědnost svým chováním přejímají.

(poznámka redakce Kutnohorského deníku: Obširnější odpověď v tomto případě autor neposkytl.)

Kutnohorské noviny, čtvrtek 24. června 1999, str. 9.

Letecká základna chystá den otevřených dveří. Oslovují Vás podobné prezentace chodíte na ně?

Ano a ano. *Vaše řeč budiž ano ano, ne ne.* Po dva tisíce let toto bylo hlášeno jako ideál jasné a odpovědné komunikace. Ale v Česku, po padesáti letech nacistické a komunistické propagandy, po revoluci, která byla sametová a hospodářské reformě, která se vychloubala tím, že se nic nezměnilo (ani makroekonomické ukazatele), po smlouvě, která zaručuje, že si vláda může hrát na vládnutí a opozice na opozici a vůbec nic se neděje, kdy po čtrnácti dnech v NATO se nerozezná řeč českých politiků od srbské a ruštiny, je zřejmě nutné se vyjadřovat košatě a rozporuplně — pro jistotu. Tedy: podobné prezentace mne oslovují, pokud mne zajímají, a chodím na ně, pokud se mi chce.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 1. července 1999, str. 9.

Kutnohorský klub mládeže Ulita opouští údajně jeho nájemce. Nemělo by město zařízení uzavřít definitivně?

Ještě jako student na Harvardu jsem asi v roce 1957 dostal jako vůbec první od Anslingerova federálního úřadu drog čistý heroin na psychologické pokusy. Později mi byla nabídnuta na Harvardu profesura, abych o problematice fetování učil. Odmítl jsem, protože mne jiné otázky zajímaly více. Nicméně sleduji vývoj v oblasti a dodnes dostávám týdně elektronické zprávy od US Národního ústavu drog. Rád bych všem řekl, že problém nevyřešíte zavíráním budov, očí či uší. Fetování a činnosti s tím související se nedají odstranit. Dají se regulovat, pokud státní, místní a občanské instituce jsou informované, chytré, vytrvalé, neúplatné a nebojácné.

Kutnohorské noviny, čtvrtek 8. července 1999, str. 9.

Začala houbařská sezóna. Pamatujete na svůj největší úlovek?

Koncem padesátých let jsem zkoumal pro NASA mj. účinek různých drog na výkony v izolaci. Vedle probíhaly první pokusy s LSD. Maminka mi mohla legálně z ČSSR posílat sušené houby v plátěných pytlících, které krásně voněly. Na Harvard přišel na rok jako lektor Timothy Leary, zakladatel kultury feťáků. O „houbách“ se tehdy mluvilo všude. Ale já jen vařil polévky. Jednou mi spolužačka nabídla bonbónek. Šel jsem domů dle Karlovy řeky oddělující Cambridge a Boston. Něco upoutalo mou pozornost, tak jsem se ohlédl. Kousek za mnou seděl nádherný hřib o průměru asi 50 metrů. Okna v něm svítila zvláštní modro-fialovou barvou. „*Tak konečně přistál!*“, řekl jsem si. Pokračoval jsem domů a cestou jsem se znovu ohlédl. UFO tam stále byl.